

**Міністерство освіти і науки України**  
**Тернопільський національний педагогічний університет**  
**імені Володимира Гнатюка**

Факультет іноземних мов  
Кафедра теорії і практики перекладу

**Кваліфікаційна робота**  
**СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО**  
**ДИСКУРСУ**

**Спеціальність: 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська**

Здобувача другого (магістерського)  
рівня вищої освіти  
Снігур Аліни Василівни

**НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:**  
кандидат філологічних наук, доцент  
Загородня Людмила Зеонідівна

**РЕЦЕНЗЕНТ:**  
кандидат філологічних наук, доцент  
Собчук Людмила Василівна

Тернопіль 2025

## ЗМІСТ

|                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                   | 3  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ .....            | 7  |
| 1.1. Поняття юридичних документів та їх класифікація .....                   | 7  |
| 1.2. Основні труднощі перекладу англomовних юридичних текстів.....           | 16 |
| 1.3. Методи та підходи до перекладу юридичних документів .....               | 23 |
| РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ ..... | 29 |
| 2.1. Формальна еквівалентність як стратегія перекладу .....                  | 29 |
| 2.2. Динамічна еквівалентність та її застосування .....                      | 35 |
| 2.3. Комбіновані стратегії перекладу.....                                    | 39 |
| РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ .....                              | 45 |
| 3.1. Особливості перекладу судових рішень .....                              | 45 |
| 3.2. Основні труднощі та виклики при перекладі судових рішень .....          | 53 |
| 3.3. Вплив правових систем на перекладацькі рішення .....                    | 61 |
| ВИСНОВКИ .....                                                               | 69 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                             | 74 |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Переклад юридичних текстів є важливою складовою міжкультурної комунікації та ефективного функціонування міжнародних правових систем. У сучасному глобалізованому світі, з розвитком міжнародного співробітництва, зокрема в рамках європейської інтеграції України та участі в міжнародних правових угодах, переклад юридичних документів набуває особливого значення. Зокрема, це стосується англomовних юридичних текстів, які широко використовуються в міжнародних судових процесах, комерційних угодах, правових договорах та інших офіційних документах. Переклад юридичних текстів вимагає високої точності, адже навіть найменша помилка може призвести до серйозних правових наслідків, таких як втрати прав, фінансові санкції або навіть юридичні суперечки. Таким чином, актуальність цієї теми обумовлена необхідністю розробки та вдосконалення стратегій перекладу, що відповідають вимогам правової точності та міжнародного права.

**Наукова новизна** дослідження полягає в комплексному підході до вивчення перекладу англomовних юридичних текстів, що враховує як лінгвістичні, так і правові аспекти. Дослідження фокусується на визначенні та аналізі стратегій перекладу юридичних термінів, таких як формальна еквівалентність і динамічна еквівалентність, а також пропонує методи вирішення проблем, пов'язаних з безеквівалентною лексикою, полісемією та синонімією. Вперше в рамках цього дослідження здійснюється порівняння різних підходів до перекладу в контексті різних правових систем, зокрема в контексті англосаксонської правової системи, що є важливим для вдосконалення перекладацької практики.

**Об'єктом дослідження** є англomовний юридичний дискурс, зокрема юридичні документи, що використовуються у правовій сфері, зокрема в контексті міжнародного та національного права. Це включає нормативно-правові акти, судові рішення, договори, угоди та інші правові документи, що визначають правила, обов'язки та права суб'єктів правовідносин.

**Предметом дослідження** є стратегії перекладу англomовних юридичних текстів, особливості трансформації юридичних термінів і понять при перекладі, а також вплив різних правових систем на процес перекладу. Це охоплює детальний аналіз труднощів і проблем, які виникають при перекладі юридичних термінів і понять, зокрема в умовах юридичної різноманітності та полісемії термінів.

**Метою дослідження** є комплексне дослідження стратегій перекладу англomовних юридичних текстів, виявлення основних проблем і труднощів, що виникають при перекладі юридичних термінів і понять, а також розробка рекомендацій для підвищення якості юридичного перекладу. У рамках цього дослідження також ставиться завдання аналізу впливу різних правових систем на процес перекладу, що дозволить сформулювати універсальні принципи та підходи до перекладу юридичних документів.

**Завдання дослідження:**

1. Описати специфіку англomовного юридичного дискурсу та класифікацію основних видів юридичних документів.
2. Дослідити основні стратегії перекладу англomовних юридичних текстів, включаючи формальну та динамічну еквівалентність, а також комбіновані стратегії перекладу.
3. Виявити основні труднощі та проблеми при перекладі юридичних термінів, зокрема безеквівалентної лексики та полісемії.
4. Розробити методи та рекомендації щодо вирішення цих проблем для підвищення точності перекладу юридичних текстів.
5. Проаналізувати вплив правових систем на перекладацькі рішення при перекладі юридичних документів.

**Методи дослідження:**

- **Аналіз літератури**, який дозволяє окреслити теоретичні основи та підходи до перекладу юридичних текстів.

- **Порівняльний метод**, що використовується для порівняння різних підходів до перекладу юридичних термінів у різних мовах та правових системах.
- **Метод термінологічного аналізу**, який допомагає дослідити точність та однозначність юридичних термінів у контексті перекладу.
- **Аналіз правових систем**, що дозволяє визначити вплив на перекладацькі рішення при перекладі юридичних документів з однієї правової системи на іншу.

**Матеріали дослідження** включають англomовні юридичні тексти, зокрема судові рішення, міжнародні договори, нормативно-правові акти, а також літературні джерела, що висвітлюють теорію перекладу юридичних документів і практику перекладу в різних правових системах.

**Теоретичне значення** роботи полягає в розширенні уявлень про переклад юридичних текстів через призму сучасних стратегій, таких як формальна і динамічна еквівалентність. Робота вносить новий внесок у дослідження проблем безеквівалентної лексики, полісемії та синонімії термінів в юридичному дискурсі, що допомагає покращити теоретичну базу перекладознавства.

**Практичне значення** роботи полягає в розробці рекомендацій для практикуючих перекладачів юридичних текстів, що дозволяє підвищити точність перекладів, забезпечити відповідність термінів та концептів правовим системам і культурним контекстам, для яких вони призначені. Рекомендації можуть бути застосовані в юридичних компаніях, органах влади та при навчанні майбутніх фахівців у галузі юридичного перекладу.

**Апробація результатів дослідження.** Результати дослідження викладені у двох публікаціях:

1. Снігур Аліна. Стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу. *Сучасні тенденції у філологічних та педагогічних дослідженнях: вітчизняний і міжнародний вимір* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21 березня 2025 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2025. С. 73-75.

2. Снігур А. В. Теоретичні аспекти перекладу юридичних документів. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу* : збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 травня 2025 р.). Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2025. С. 112-113.

**Структура роботи.** Робота складається з трьох основних розділів: теоретичних аспектів перекладу юридичних документів, аналізу основних стратегій перекладу англomовних юридичних текстів, а також аналізу перекладу судових рішень. У висновках підсумовано основні результати дослідження та надано рекомендації для практичного застосування.

## РОЗДІЛ 1.

### ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

#### 1.1. Поняття юридичних документів та їх класифікація.

Відповідно до Закону України «Про інформацію», документ визначається як матеріальний носій, що містить інформацію, основною функцією якого є її збереження та передача у просторі та часі [3].

Юридичний документ є однією з категорій документів, оскільки значна їх частина має юридичний характер. Він виступає носієм юридично значущої інформації, а також є підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин відповідно до норм права. Таким чином, юридичний документ підтверджує або встановлює права та обов'язки учасників правовідносин [1].

Юридичні документи використовуються на всіх етапах правового регулювання. Завдяки їм правові норми, індивідуальні рішення та угоди набувають офіційної форми та стають доступними для інших суб'єктів права.

Створювати юридичні документи можуть як фізичні, так і юридичні особи. Вони можуть мати як офіційний, так і неофіційний характер.

Основними ознаками юридичних документів є:

Описовий переклад є одним із найпоширеніших підходів до передачі лексичних одиниць без прямих еквівалентів у цільовій мові, проте не єдиним. Часто він застосовується в тандемі з іншими методами, такими як транскрипція, транслітерація, калькування, пошук аналогів та трансформаційний переклад.

Наприклад, фраза «I wanna make sure those affidavits are set, so he can't make bails» може бути перекладена як «хочу переконатися, що ці свідчення під присягою встановлені, щоб він не міг внести заставу», а «obstruction of justice tampering with federal evidence» – як «перешкоджання правосуддю із фальсифікацією федеральних доказів».

Незважаючи на існування альтернативних методів, описовий переклад залишається найбільш популярним завдяки здатності передати зміст терміна в цільовій мові, навіть за відсутності точного лексичного еквівалента. Вибір найдоцільнішого методу залежить від як лінгвістичних факторів (фонетична структура слова, морфологічна та синтаксична сумісність), так і від зовнішніх чинників. До останніх належать:

- вживання терміна для позначення конкретного явища чи явищ із схожими рисами;
- спрямованість видання, в якому публікується текст.

Результати дослідження підкреслюють важливість попереднього визначення мети перекладу та цільової аудиторії для точного передавання значення та збереження функціональності термінів. Такий підхід дозволяє ефективно поєднувати три ключові елементи «якісного перекладу» – точність, ясність (комунікативність) і природність. В окремих випадках ці елементи можуть бути суперечливими, вимагаючи певного балансу, а переклад лексичних одиниць без прямих еквівалентів ускладнює цю задачу.<sup>4</sup>) Правова визначеність – норми права встановлюють існування юридичних документів та їхнє застосування у конкретних правових ситуаціях. Це означає, що нормативно закріплені правові наслідки використання таких документів.

Правові норми встановлюють чіткі вимоги щодо форми, змісту та обов'язкових реквізитів (елементів) юридичних документів. Строге дотримання цих вимог є необхідною умовою для визнання документа дійсним та його подальшого використання в правовідносинах. Варто зазначити, що конкретні вимоги до оформлення можуть відрізнятися залежно від типу юридичного документа.

К. В. Каргін пропонує багаторівневу класифікацію юридичних документів за такими критеріями:

- 1) За характером правової інформації:
  - нормативні документи;



- документи, що містять рішення індивідуального характеру;
- документи, що фіксують юридичні факти;
- гроші та цінні папери;
- документи-докази.

2) За суб'єктом, що створює документ:

- документи, складені юридичними особами;
- документи, створені фізичними особами.

3) За галузями права:

- документи у сфері конституційного, кримінального, адміністративного, цивільного, трудового та сімейного права.

4) За рівнем офіційності:

- офіційні та неофіційні юридичні документи.

5) За відповідністю закону:

- законні та незаконні юридичні документи.

6) За територією дії:

- документи, що діють на території України;
- документи, що діють за її межами.

7) За моментом набрання чинності:

- а) з моменту підписання;
- б) з дати, зазначеної в документі;
- в) після закінчення строку, встановленого законом;
- г) з моменту, визначеного іншим юридичним документом;
- г) з моменту державної реєстрації;
- д) з моменту опублікування;
- е) з моменту прийняття чи затвердження;
- є) з моменту настання події, передбаченої законом;
- ж) з моменту отримання адресатом.

8) За колом осіб, на яких поширюється документ:

- документи, що стосуються визначеного або невизначеного кола осіб.

9) За строком дії:

- безстрокові, строкові, терміново-безстрокові та разові юридичні документи.

10) За сферою дії – загальні, що охоплюють широке коло правовідносин, та спеціальні, що регулюють окремі правові ситуації або категорії осіб;

11) За терміном дії – безстрокові та строкові, які мають визначений період чинності;

12) За формою вираження – закони, укази, постанови, накази, інструкції, розпорядження, положення, статuti тощо.

Основні групи юридичних документів за способом походження.

Юридичні документи поділяються на дві основні категорії:

- Службові юридичні документи – створюються юридичними особами, організаціями чи посадовими особами та оформлюються згідно з установленими вимогами та процедурою.

- Особисті юридичні документи – складаються окремими особами поза межами їхньої професійної діяльності.

Залежно від змісту та функціонального призначення, всі юридичні документи поділяються на п'ять основних груп:

1) Нормативні документи – містять норми права, які регулюють суспільні відносини (закони, підзаконні акти, інтерпретаційні документи тощо).

2) Документи, що містять рішення індивідуального характеру – акти, які застосовуються щодо конкретних осіб або ситуацій (рішення судів, адміністративні акти, накази тощо).

3) Документи, що фіксують юридичні факти – акти, які підтверджують або встановлюють певні юридичні події чи обставини (акти цивільного стану, договори, заповіти тощо).

4) Гроші та цінні папери – спеціальна категорія документів, що мають майновий характер та виступають носіями вартості (чеки, акції, облігації, векселі).

5) Документи-докази – використовуються у правозастосовчій діяльності для підтвердження певних фактів та обставин (свідectва, експертні висновки, протоколи, аудиторські звіти тощо).

Правовий акт – це офіційний письмовий документ, виданий компетентним органом державної влади, організацією чи установою, який містить правову норму або волевиявлення, що має юридичну силу.

З історичної позиції, термін «акт» має широке значення, яке включає письмові документи юридичного змісту (від давньоримських «аста» до сучасних нормативно-правових актів).

Правові акти виконують такі функції:

- Регулятивну – визначають права та обов'язки суб'єктів;
- Засвідчувальну – підтверджують певні правові обставини;
- Владну – встановлюють правила, обов'язкові для виконання;
- Інформаційну – забезпечують доступ до правових норм.

Правові акти поділяються на:

- Нормативно-правові акти – встановлюють, змінюють або скасовують норми права. Вони є основним джерелом права в Україні.

- Акти застосування права – документи, що містять конкретні рішення щодо прав та обов'язків окремих осіб (судові вироки, постанови адміністративних органів тощо).

- Акти тлумачення права – документи, що пояснюють зміст правових норм та особливості їх застосування.

Класифікація нормативно-правових актів здійснюється за такими критеріями:

1) За суб'єктами ухвалення – державні органи, органи місцевого самоврядування, народ (шляхом референдуму), громадські об'єднання.

2) За юридичною силою – закони та підзаконні акти.

3) За характером волевиявлення – акти, що встановлюють, змінюють або скасовують норми права.

4) За територією дії – загальнонаціональні, регіональні та місцеві акти.

### 5) За строком дії – безстрокові та тимчасові акти.

Ця група юридичних документів охоплює документи, які виконують функцію засобу платежу, підтверджують майнові права або фінансові зобов'язання. До них належать:

- Грошові документи: банкноти, монети, чеки, платіжні доручення.
- Цінні папери: акції, облігації, векселі, сертифікати, коносаменти.

Цінні папери є особливою категорією документів, що можуть використовуватися як засіб інвестування та фінансового забезпечення правовідносин.

Юридичні документи цієї групи виконують доказову функцію та використовуються у правозастосовчій діяльності. Вони поділяються на:

- Письмові докази: договори, звіти, експертні висновки, судові протоколи, розписки.
- Речові докази: документи, що засвідчують або містять матеріальні сліди правопорушень (відео-, аудіозаписи, фотографії, відбитки, зразки почерку).
- Електронні докази: електронні листи, цифрові підписи, записи в базах даних.

Юридичні документи є основним механізмом реалізації права, оскільки:

- вони формують та закріплюють правові норми;
- слугують інструментом правозастосування;
- забезпечують правову визначеність та передбачуваність у суспільстві;
- створюють правові підстави для виникнення, зміни та припинення правовідносин.

- Зовнішні – юридичні документи, що виходять за межі організації, установи чи підприємства та використовуються у взаємодії з іншими суб'єктами правовідносин.

Юридичні документи можуть бути представлені в різних формах залежно від способу їх створення та збереження:

1) Текстові документи – створені у вигляді рукописних, друкованих або машинописних текстів (листи, постанови, розпорядження тощо).

2) Графічні документи – містять юридично значущу інформацію у формі креслень, схем, планів, карт тощо.

3) Фото-, кіно-, відеодокументи – фіксують юридично важливу інформацію за допомогою фото- та відеозйомки.

4) Аудіодокументи – містять аудіозаписи, що мають юридичну значущість (наприклад, записи судових засідань).

5) Електронні документи – зберігаються на електронних носіях та використовуються в цифровій формі (електронні договори, цифрові підписи, бази даних).

Юридичні документи за способом найменування

До юридичних документів належать різноманітні за назвами акти, серед яких:

- Заяви, скарги, пропозиції, листи;
- Інструкції, телеграми, довідки, службові записки, протоколи тощо.

Класифікація юридичних документів за призначенням

Юридичні документи поділяються на:

1) Організаційні документи – визначають структуру організації, її функції та процедури діяльності (статут, положення, інструкція, правила).

2) Розпорядчі документи – містять розпорядження та накази для виконання певних дій (постанова, наказ, розпорядження, ухвала).

3) Довідково-інформаційні документи – використовуються для узагальнення, систематизації та подання внутрішньої інформації (довідка, звіт, акт, план роботи, оголошення).

4) Обліково-фінансові документи – містять відомості про фінансовий стан і бухгалтерське забезпечення діяльності організації (кошторис, фінансовий звіт).

5) Господарсько-договірні документи – оформлюють договірні відносини між суб'єктами господарської діяльності (договір, угода, правочин).

6) Особові офіційні документи – регулюють взаємовідносини фізичних осіб з державними органами або організаціями (заяви, розписки, доручення, скарги, пропозиції).

Юридичні документи за місцем виникнення

1) Внутрішні – діють виключно в межах певної організації, установи або підприємства.

2) Зовнішні – використовуються у правовідносинах між різними суб'єктами, виходять за межі окремої організації.

Юридичні документи поділяються за різними критеріями, що дозволяє систематизувати їх використання у правовій сфері.

1) За оригінальністю походження:

- Типові – розроблені вищими органами для підвідомчих структур з однаковими функціями (наприклад, типові інструкції, правила).

- Трафаретні – частково заповнені друкарським способом, де змінна інформація додається вручну або іншим способом.

- Індивідуальні – складаються щоразу заново (наприклад, доповідні, пояснювальні записки, автобіографії).

2) За складністю:

- Прості – містять інформацію з одного питання.

- Складні – охоплюють декілька питань одночасно.

3) За місцем складання:

- Внутрішні – документи, що використовуються виключно в межах організації.

- Зовнішні – вхідна та вихідна кореспонденція, що має значення для зовнішніх правовідносин.

4) За терміном виконання:

- Термінові – виконуються у строки, визначені законом, нормативно-правовими актами або керівником.

- Нетермінові – виконуються у строки, встановлені внутрішніми правилами підприємства чи організації.

5) За рівнем розголошення:

- Звичайні – загальнодоступні документи.

- Для службового користування (ДСК) – документи з обмеженим доступом.

- Таємні – документи, які містять інформацію з обмеженим рівнем розголошення.

6) За юридичною силою:

- Справжні (істинні) – створені відповідно до встановлених вимог та мають юридичну силу (вони, своєю чергою, поділяються на чинні та нечинні).

- Фальшиві (підроблені) – документи, що містять викривлену інформацію або оформлені з порушенням норм.

7) За способом виготовлення:

- Оригінали – перші або єдині примірники документа.

- Копії – точне відтворення документа, яке може бути засвідченим або не засвідченим.

- Відтиск – повна копія, виготовлена одночасно з оригіналом.

- Витяг – копія частини документа, яка має юридичне значення.

- Дублікат – повторний примірник документа, що має таку ж юридичну силу, як оригінал.

8) За терміном зберігання:

- Постійного зберігання – документи, що мають довготривалу цінність.

- Тривалого зберігання (понад 10 років) – важливі для діяльності організації або держави.

- Тимчасового зберігання (до 10 років) – документи, які використовуються протягом обмеженого періоду.

9) За видом діяльності:

- Організаційно-розпорядча документація – акти, положення, накази.

- Документація стандартів і технічних умов – нормативні та регламентуючі документи.

- Планова документація – документи, що відображають стратегічні плани розвитку.

- Звітно-статистична документація – звіти, аналітичні довідки.

- Розрахунково-грошова документація – бухгалтерські та фінансові документи.

- Документація з ціноутворення – документи, пов'язані з визначенням вартості товарів і послуг.

Юридичний документ набуває юридичної сили за умови дотримання встановлених вимог до його оформлення. Основні реквізити документа включають:

- Назва документа;
- Назва органу, що його видав;
- Дата складання або видачі;
- Місце складання;
- Підпис уповноваженої особи;
- Печатка (за необхідності).

Ці реквізити є обов'язковими для офіційного використання документа та підтвердження його правової чинності.

Таким чином, юридичні документи мають широку класифікацію за різними ознаками та виконують важливу функцію в правовій системі.

## **1.2. Основні труднощі перекладу англомовних юридичних текстів.**

Переклад юридичних текстів належить до спеціалізованих видів перекладу, що передбачає точну передачу змісту правових документів іншою мовою. Цей процес має низку особливостей, які перекладач повинен враховувати, оскільки будь-яка помилка може призвести до юридичних суперечок, судових позовів або навіть припинення співпраці між сторонами. Якісний юридичний переклад неможливий без ґрунтовних знань у відповідній правовій сфері, розуміння специфіки конкретних правовідносин та володіння професійною термінологією.

Перекладач юридичних текстів повинен не лише добре орієнтуватися у правових нормах, а й знати особливості використання юридичних термінів у відповідному контексті. Юридична мова має характерні риси, зокрема:



- використання спеціальної юридичної лексики, що включає терміни та правові реалії;
- загальновживані слова з вузькогалузевим юридичним значенням;
- специфічні скорочення, які часто зустрічаються лише в юридичних документах;
- синонімічні пари або тріади для позначення одного поняття, що допомагає уникнути двозначності;
- сталі вирази та кліше;
- запозичення з латини та французької мови, які в багатьох випадках залишають без перекладу;
- слова давньоанглійського походження, що вийшли з ужитку, але продовжують використовуватися в юридичній мові;
- ідіоми та фразеологізми, які рідко застосовуються в сучасній літературній англійській мові.

Юридичні терміни характеризуються нейтральним емоційним забарвленням та чіткими визначеннями. Проте, їхній переклад потребує ретельного урахування контексту, оскільки саме він визначає точне значення терміна.

Наприклад, терміни «indemnity», «to indemnify», «guarantee» та «warranty» можуть викликати труднощі через свою варіативність залежно від контексту. В загальному, вони перекладаються як «компенсація збитків», але в окремих випадках «indemnity» може означати «норму/положення про звільнення від відповідальності», «гарантію компенсації збитків» тощо. [4, с. 432].

Аналогічні складності виникають при перекладі понять «дієздатність» (active capacity), «правоздатність» (passive capacity), «рішення суду» (court/judicial decision) та «вирок» (sentence). В англійській мові ці поняття можуть мати різні еквіваленти залежно від контексту. Наприклад, рішення присяжних у судовому процесі передуює вироку судді (jury's verdict), після чого виноситься судове рішення про винуватість (conviction), а далі – ухвалюється покарання (sentencing або handing down the sentence). [4, с. 433].

Окрім контекстуальної варіативності, юридичні терміни мають відповідати певним вимогам, які необхідно враховувати при перекладі:

- відповідність нормам мови перекладу;
- систематичність у правовій термінології;
- точне визначення у межах конкретної концепції;
- відносна незалежність від контексту;
- точність, лаконічність та стилістична нейтральність.

Таким чином, переклад юридичних текстів є складним процесом, що потребує не лише знання мови, а й глибокого розуміння правових норм і термінології. Використання неточного еквівалента або ігнорування контексту може призвести до серйозних юридичних наслідків, тому професійний підхід до перекладу таких текстів є надзвичайно важливим.

За словами Д. Мелінкоффа, англійська юридична термінологія вирізняється значною різноманітністю спеціалізованих сфер застосування, що відрізняє її від інших терміносистем. Це жанрове розмаїття зумовлене багатогранністю джерел права та особливостями англосаксонської правової системи, яка охоплює передусім правові системи Великої Британії та Сполучених Штатів Америки [7, с. 106].

Серед ключових рис англійської юридичної термінології варто виділити її широке застосування у неспеціалізованій мові. Терміни юридичного спрямування часто зустрічаються в літературних творах, кінопродукції та засобах масової інформації, що свідчить про їхню інтеграцію у загальномовний простір.

Сучасна англійська юридична лексика характеризується двокомпонентним походженням: поряд з автентичними англійськими термінами широко використовуються запозичення з латинської та французької мов. Ці мовні впливи сформували англійську юридичну терміносистему, а запозичені слова й досі активно застосовуються у правовій сфері.

Створення нових термінів в англійській юридичній лексиці підпорядковується певним правилам. Поширеними способами термінотворення

є зміна значення слів загального вживання або адаптація термінів з інших галузей науки та техніки. Розрізняють такі типи юридичних термінів:

- 1) Прості терміни – складаються з одного слова (bribe – підкуп, хабар).
- 2) Похідні терміни – утворені за допомогою суфіксів (police – охорона порядку), префіксів (prolong – подовжувати) або їхньої комбінації (adventurism – авантюризм).
- 3) Складні терміни – складаються з двох слів, які можуть писатися разом або через дефіс (blacklist – чорний список).
- 4) Терміни-словосполучення – включають кілька компонентів (larceny of goods found – привласнення знайденого майна).

Більшість юридичних термінів належать до групи термінів-словосполучень, що відзначаються стабільністю у межах правової терміносистеми та постійним використанням у професійній сфері.

При перекладі юридичних текстів однією з основних проблем є вибір адекватного відповідника. На це впливає наявність або відсутність прямого еквівалента у мові перекладу. Якщо еквівалент існує, його застосування є очевидним, але якщо відповідного терміну немає, перекладач має підібрати оптимальний варіант, враховуючи лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори.

Прикладами еквівалентних термінів є:

- burglary – крадіжка зі зломом,
- white-collar crime – службовий злочин,
- injunction – судова заборона,
- affidavit – письмові свідчення під присягою,
- juvenile court – суд у справах неповнолітніх,
- copyright – авторське право,
- plaintiff – позивач,
- probate law – спадкове право,
- corporal punishment – тілесне покарання [6, с. 269].

До цієї групи також належать латинські вислови, які набули широкого вжитку як у юридичній англійській, так і в українській мові:

- de facto – фактично,
- res iudicata – вирішена справа (юридичний прецедент),
- ultra vires – поза компетенцією,
- particeps criminis – співучасник злочину.

При перекладі англomовних юридичних термінів використовуються різні лексичні трансформації:

1) Використання лексичного еквівалента

- legal case – судова справа
- forensic medical examination – судово-медична експертиза
- common law – загальне право
- family law – сімейне право
- assassin – убивця

2) Калькування – передача структурної моделі іншомовного терміну шляхом послівного перекладу. Наприклад, corporate governance → «корпоративне управління».

3) Описовий переклад – використовується для термінів, що не мають точного еквівалента. Наприклад, trust (у правовому значенні) може перекладатися як «довірча власність», «трастова угода» або «довірче управління», залежно від контексту.

Переклад англomовних юридичних текстів супроводжується численними викликами, пов'язаними з особливостями термінології, її структурою та широким застосуванням у різних сферах. Як зазначає Д. Мелінкофф, англійська юридична термінологія вирізняється більшою варіативністю спеціалізованих сфер застосування у порівнянні з іншими терміносистемами. Це пояснюється багатством джерел права та розвитком англосаксонської правової сім'ї, до якої належать правові системи Великої Британії та США [7, с. 106].

Унікальність англійської юридичної термінології полягає в її активному використанні поза суто правовим дискурсом – у художній літературі, кіно, засобах масової інформації. Вона має змішану мовну основу: поряд із питомо англійськими термінами широко використовуються запозичення з класичних

(латинської) та сучасних європейських мов (французької). Вплив інших мов відчутний у юридичній лексиці й сьогодні, що виявляється у великій кількості запозичених термінів та сталій традиції їхнього вживання.

Типи юридичних термінів та їх переклад:

Англійські юридичні терміни можуть мати різну структуру та складність. Залежно від будови вони поділяються на:

- 1) Прості терміни – складаються з одного слова (bribe – підкуп, хабар).
- 2) Похідні терміни – утворені за допомогою префіксів і суфіксів (prolong – подовжувати, adventurism – авантюризм).
- 3) Складні терміни – поєднують два або більше слів (blacklist – чорний список).
- 4) Терміни-словосполучення – складаються з кількох компонентів (larceny of goods found – привласнення знайденого майна).

Під час перекладу юридичних термінів виникає проблема вибору адекватного відповідника. Найбільш простим випадком є ситуація, коли термін має еквівалент у мові перекладу (burglary – крадіжка зі зломом, injunction – судова заборона, juvenile court – суд у справах неповнолітніх) [6, с. 269]. Проте, коли відповідного терміну немає, перекладач змушений використовувати інші лексичні трансформації.

Основні способи перекладу юридичних термінів:

- 1) Лексичний еквівалент – застосовується, якщо термін має точний відповідник:
  - legal case – судова справа
  - forensic medical examination – судово-медична експертиза
  - common law – загальне право
- 2) Калькування – буквальний переклад складових частин терміна:
  - belated opposition – запізнілий протест
  - corporate governance – корпоративне управління
- 3) Транскрибування – передача звучання слова іншою мовою:
  - securitization, lex scripta – писаний закон

- ultra vires – поза компетенцією

4) Транслітерація – передача написання слова засобами іншої мови:

- solicitor – солісітор
- barrister – баррістер
- vice-chancellor – віце-канцлер

5) Описовий переклад – пояснення значення терміна, якщо немає прямого відповідника:

- official accusation – офіційне звинувачення у вчиненні злочину
- notary public – державний нотаріус

6) Приблизний переклад – передача основного значення з адаптацією під лексичні норми мови перекладу:

- police photographer – судовий фотограф
- stay-in – пікетування

7) Переклад за допомогою аналога – вибір одного з можливих синонімів:

- claim – позов / претензія / вимога
- notice – попередження / повідомлення / заява

8) Створення неологізму – використання нового терміна, якщо еквівалент у мові перекладу відсутній:

- has-been – політичний діяч, який утратив свій вплив

Синтаксичні трансформації в юридичному перекладі:

Окрім лексичних трансформацій, при перекладі юридичних текстів часто застосовуються синтаксичні перетворення:

1) Перестановка – зміна порядку слів:

- prosecutorial judgement – рішення обвинувальної влади

2) Заміна – використання іншої конструкції:

- Criminal Justice Act – Закон про кримінальне правосуддя

3) Додавання – введення додаткових слів для пояснення значення:

- citizen's arrest – затримання правопорушника цивільною особою

4) Вилучення – опущення зайвих елементів:

- sea lawyer – акула (спеціаліст із морського права)

Через особливості англійської юридичної термінології та її значну контекстуальну варіативність переклад юридичних текстів вимагає ретельного аналізу кожного терміна. Найчастіше застосовується додавання пояснень для передачі точного значення, тоді як вилучення інформації використовується значно рідше [6, с. 270]. Найпоширенішими методами перекладу є використання загальновживаного значення, семантичний розвиток терміна, калькування та транскрибування.

Оскільки юридичний текст повинен залишатися максимально точним і зрозумілим, перекладач повинен не тільки володіти мовними знаннями, а й мати достатній рівень «юридичної грамотності» для правильної інтерпретації термінів у правовій системі як мови оригіналу, так і мови перекладу [5, с. 45].

### **1.3. Методи та підходи до перекладу юридичних документів.**

Спостерігаючи за стрімким розвитком держави на міжнародному рівні та процесом євроінтеграції України, неможливо не помітити масштабної роботи в правовій системі, яка відбувається внаслідок європейських правових угод. Одним із ключових аспектів цієї роботи є переклад великої кількості юридичних термінів, необхідних для формування правової системи, сумісної з європейськими стандартами. Однак переклад юридичних документів є складним завданням, що потребує особливих підходів та методів.

Варто зазначити, що переклад юридичної мови є актуальним не лише в наш час, а й залишатиметься важливим у майбутньому, оскільки право – це динамічна сфера, що постійно змінюється. З розвитком суспільства з'являються нові правові норми, які вимагають міжнародного узгодження, а отже, і якісного перекладу. Зокрема, значна кількість судових справ розглядається у Європейському суді з прав людини, де провадження ведеться англійською мовою. Це зумовлює необхідність високоточних юридичних перекладів як з англійської на українську, так і навпаки.

Юридична англійська мова часто порівнюється з локальним діалектом, зрозумілим лише фахівцям у цій сфері. Вона має свою специфічну назву —

legalese — та включає низку термінів і понять, які складні для сприйняття нефахівцями. Це значно ускладнює процес перекладу, особливо якщо мова йде про адаптацію між різними правовими системами.

Юридичний термін визначається як спеціальне мовне позначення, що вживається в правовій сфері для позначення певного узагальненого юридичного поняття.

Ключовими характеристиками юридичного терміна є його смислова однозначність (тобто чітке, недвозначне значення) та функціональна стабільність, тобто збереження значення в часі та різних правових текстах. Це означає, що юридичні терміни повинні мати стійке значення і застосовуватися однаковим чином у всіх офіційних документах.

Наприклад, англійське словосполучення *\*physically capable person\** перекладається українською мовою як «фізично дієздатна особа», що є точним юридичним еквівалентом. Водночас, англійське слово *\*law\** має ширше значення ніж українське «Закон», оскільки охоплює всю систему нормативно-правових актів держави. Окрім загальних понять, існують терміни, властиві лише окремим галузям права, які не можна змішувати. Так, *criminal* означає «злочин», *administrative responsibility* — «адміністративна відповідальність», а *civil lawsuit* — «цивільний позов». Кримінально-процесуальне законодавство України допускає використання термінів, які належать до інших галузей права. Так, під час розгляду кримінальної справи сторона потерпілого має право звернутися до суду з цивільним позовом про відшкодування збитків, якщо буде встановлено вину обвинуваченого.

З огляду на складність юридичного перекладу, лінгвіст Л.О. Андрієнко пропонує низку принципів [8]:

1. Зміст оригіналу має бути переданий точно й зрозуміло, без спотворень.
2. Перекладений текст повинен звучати природно мовою перекладу, що може вимагати зміни синтаксису, додавання чи вилучення окремих слів для точнішої передачі змісту.



3. Перекладач зобов'язаний знаходити адекватні відповідники для термінів, скорочень і символів, які становлять значну частину юридичної лексики.

Таким чином, переклад юридичних документів не може бути суто буквальним. Його головна мета полягає не лише у відтворенні слів, а й у збереженні точного юридичного значення. Важливу роль в англійській та українській мовах відіграють сталі словосполучення й фразеологізми, що забезпечують адекватну передачу правових норм у відповідному контексті.

Наприклад, у діловому спілкуванні може використовуватися ідіома *to twist someone's arm*, яка означає «переконати когось». Проте в перекладі юридичних документів або під час офіційного діалогу її буквальне відтворення як «вивернути чийось руку» є неприйнятним, адже суперечить етичним нормам, діловому контексту та суті правової ситуації.

Юридична мова становить окремий, багатогранний напрям комунікації, що має специфічні риси як в українській, так і в англійській мовах. Вона функціонує у сфері діяльності державних і місцевих органів влади, у судовій практиці, правозастосуванні та міжнародних переговорах. Юридична мова охоплює широкий спектр термінів і сталих виразів, які формують основу правової комунікації.

Помилки в перекладі юридичних термінів можуть суттєво спотворювати зміст документів і впливати на розуміння між сторонами юридичного процесу. Неправильний переклад здатен викликати юридичні наслідки, оскільки будь-яке викривлення змісту може змінити юридичний статус справи або порушити принципи справедливого правосуддя.

Юридична підмова (спеціалізована юридична лексика) охоплює мову офіційних документів, законів та судових рішень. Усі терміни та формулювання в цих текстах повинні бути моносемантичними, тобто мати єдине, чітке значення. Це забезпечується завдяки їхнім однозначним дефініціям у правових словниках, законодавчих актах і спеціалізованих довідниках [5].

Переклад юридичних документів має бути точним і відображати зміст оригіналу без жодних змін. Зокрема, всі печатки, штампи, підписи та примітки необхідно зазначати у перекладеному тексті. Вони оформлюються відповідно до стандартних правил: у квадратних дужках, у визначених місцях у тексті (посередині, наприкінці тощо), без змін у структурі документа[9, с. 265].

Лінгвіст І.В. Бойко також наголошує, що переклад окремих компонентів юридичного документа не є достатнім для досягнення адекватності. Важливо враховувати особливості оформлення документа в кожній мовній системі та дотримуватися специфіки структури офіційних паперів, щоб уникнути непорозумінь та юридичних розбіжностей у трактуванні змісту [9].

Юридичний переклад має ключову мету – передати повний зміст документа чи розмови, виключаючи будь-яке викривлення інформації. Тільки комплексний підхід до перекладу може гарантувати точність та відповідність оригіналу. Наприклад, у правовій практиці діє принцип: не можна трактувати статтю, не прочитавши її до кінця або суддя не може виносити вирок, не дізнавшись про всі обставини справи та не вислухавши всі сторони судового процесу.

Залежно від типу юридичних документів, переклад поділяється на кілька категорій: переклад законів та нормативно-правових актів, переклад договорів, юридичних меморандумів, нотаріальних посвідчень, установчих документів юридичних осіб, довіреностей тощо [10]. Як зазначають англійські правники, юридичні документи варто також класифікувати за формою, змістом і призначенням. Наприклад, найбільш формалізовані тексти, такі як меморандуми, нормативно-правові акти та судові рішення, зазвичай перекладаються у пасивному стані та мають безособову форму.

Проте юридична англійська не обмежується лише перекладом термінів з окремих галузей права. Вона охоплює також міжгалузеву комунікацію, яка може бути пов'язана зі стратегічними питаннями розвитку між країнами, а також з безпосереднім спілкуванням між їхніми представниками. Це можуть бути як президенти й міністри, так і дипломати, юристи, бізнесмени. Найважливішим

фактором у такій комунікації є точність передачі інформації, оскільки саме від неї залежить вирішення важливих міжнародних питань.

Ділове спілкування не має єдиного універсального стилю, хоча відбувається на офіційному рівні. У різних ситуаціях переговорів застосовуються різні мовні формули та сталі вирази.

Ділове спілкування можна розглядати як професійну комунікацію міжособистісного та міжкультурного характеру, що включає три основні аспекти:

- перспективний (орієнтований на досягнення стратегічних цілей);
- комунікативний (спрямований на ефективний обмін інформацією);
- інтерактивний (забезпечує взаємодію між учасниками).

Цей тип спілкування має важливі характеристики, такі як зацікавленість сторін, можливість виникнення конфліктів, потреба у взаєморозумінні. Основна мета ділового спілкування – налагодження продуктивної співпраці та оптимізація процесів, у яких задіяні учасники переговорів.

Ділова комунікація реалізується в усній та письмовій формах. До письмової форми належать такі документи, як договори, накази, положення, інструкції, акти, угоди, заяви, контракти, резолюції, юридичне листування тощо.

Науковець О.В. Константінова зазначає, що англійська мова ділового спілкування має свої особливості, яких слід обов'язково дотримуватися під час перекладу. За її словами, структура ділової мови базується на таких елементах:

- термінологія,
- прецизійна (точна) інформація,
- кліше,
- фразеологічні та ідіоматичні одиниці [10, с. 23].

Ця формула є узагальненим підходом до перекладу, проте її варто адаптувати залежно від ситуації. Наприклад, деякі компоненти можна змінювати, видаляти або перегруповувати відповідно до контексту.

Більшість англійських сталих виразів мають описову структуру, де означення передують означуваному компоненту. Це впливає на синтаксичну

організацію перекладу та потребує від перекладача розуміння особливостей побудови юридичних текстів.

## РОЗДІЛ 2.

### ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

#### 2.1. Формальна еквівалентність як стратегія перекладу.

Основою сучасних правових відносин є юридичні документи, що містять важливу інформацію, зафіксовану у визначеній формі і призначену для її отримання, зберігання, використання та поширення в часі та просторі. Юридичні документи можна поділити на кілька категорій:

- організаційні (інструкції, статuti, положення, правила тощо);
- розпорядчі (накази, розпорядження, постанови, вказівки, ухвали тощо);
- довідково-інформаційні (довідки, протоколи, звіти, доповідні записки, пояснювальні записки, листи, відгуки, доповіді тощо);
- обліково-фінансові (кошториси, звіти);
- господарсько-договірні (договори, правочини);
- пов'язані з кадрово-контрактovими питаннями (заяви, трудові книжки, характеристики тощо);
- особово-офіційні (пропозиції, скарги, заяви, розписки, доручення тощо).

Юридична наука та практика визначають вимоги до текстів юридичних документів, зокрема логічні й мовностилістичні: точність, чіткість, зрозумілість, грамотність правопису термінів, дотримання норм офіційно-ділового стилю тощо. Зрозумілість змісту документа залежить від правильно підібраних і поєднаних слів, тому особливу увагу приділяють вживанню термінів та терміносполучень.

Однозначність терміна в юридичних текстах передбачає використання понять тільки в тій інтерпретації, яку їм надав законодавець або автор терміна. Це гарантує, що поняття відображають найбільш суттєві й юридично значущі аспекти реальності. Якщо правові поняття не достатньо розроблені або точні, то точність термінології, ймовірно, буде порушена. Невдалий вибір терміна може

бути результатом як мовного оформлення, так і недостатньо чіткої передачі юридичної сутності поняття.

У термінологічних системах юридичних текстів часто зустрічаються явища полісемії, омонімії та синонімії, що свідчить про відсутність достатньої впорядкованості термінів. Це, у свою чергу, може вплинути на якість мовного оформлення юридичних документів. В залежності від семантики розрізняють мотивовані терміни, значення яких можна пояснити, та немотивовані терміни. Крім того, терміни в юридичних текстах можуть бути моносемантичними або полісемантичними, в залежності від кількості значень. Синонімія також має місце в юридичній термінології, що підтверджується наявністю еквівалентних одиниць, таких як «lawful» та «legitimate» або «vindictive», «punitive», «exemplary damages».

Полісемія в юридичній термінології означає наявність у одного терміна кількох значень. У юридичних текстах української мови часто використовуються полісемантичні терміни, наприклад, «опонент», «акт», «арешт», «обвинувачення», «захисник», «справа», «санкція», «стаття», «суд», «суддя».

Прояв полісемії в юридичній термінології має специфічні риси. Одним з таких аспектів є те, що один і той самий термін може набувати різних значень у різних галузях права. Наприклад, у цивільному та кримінальному праві терміни «санкція» або «скарга» можуть мати різні тлумачення. Така полісемія називається галузевою, оскільки певні терміни є однозначними лише в рамках конкретної правової сфери. Водночас існують терміни, значення яких не обмежуються жодною конкретною галуззю, як, наприклад, «доказ», «законодавство», «слід» тощо.

В юридичних текстах часто використовують терміни, які є частиною словосполучень, де полісемічне слово виступає не як термін, а як частина більшого значення. Так, вирази на кшталт «правова нерівність», «оцінка майна», «особиста власність», «таємниця слідства» вимагають уточнення значення полісемічного терміна в контексті, адже сам по собі термін «нерівність»,

«оцінка», «особистий» чи «таємниця» має ширший спектр значень і може стати юридичним лише у відповідному контексті.

Однією з найбільших проблем у юридичних текстах є омонімія, тобто коли два чи більше терміни звучать однаково, але мають різні значення. Омоніми можуть бути прикладами на кшталт «застава» як грошова сума та «застава» як місце, що охороняється, «акція» як цінний папір і «акція» як вид діяльності, «школа» як збитки та «школа» як почуття прикраси. Якщо в юридичному тексті зустрічається омонім, у перекладі необхідно чітко пояснити його значення, щоб уникнути помилок і не призвести до неправильних тлумачень у правознавчій практиці.

Також існує проблема синонімії, коли використовуються терміни, що позначають одні й ті самі або подібні поняття. У юридичних текстах можуть вживатися термінологічні синоніми, наприклад, «близькі родичі», «близькі», «родичі», «члени сім'ї» або «легалізація коштів», «відмивання коштів». В українській юридичній термінології часто зустрічаються абсолютні синоніми, де один термін є запозиченим, а інший — українським, як у випадку з «юриспруденція» — «правознавство», «дебітор» — «боржник», «комерція» — «торгівля». Для усунення цієї проблеми важливо ретельно визначати рівень обґрунтованості терміноодиниць та відповідність терміна і поняття.

У випадку полісемії, омонімії та синонімії під час перекладу слід надавати перевагу саме українським термінам. Це допоможе уникнути непорозуміння і неточностей у використанні термінів, оскільки варіативність у термінах може призвести до неправильного тлумачення юридичних понять.

Переклад є складною діяльністю, що включає різноманітні аспекти людської діяльності, поєднуючи такі дисципліни, як лінгвістика, семіотика, герменевтика, психолінгвістика, нейролінгвістика, психологія, культурологія, література, теорія комунікації, теорія інформації та інші [33, с. 97]. Процес перекладу складається мінімум з двох етапів: розуміння перекладачем змісту оригіналу та вибір найвідповіднішого варіанту перекладу. Таким чином, перекладач поступово переходить від тексту оригіналу до тексту перекладу. Цей

процес не зводиться лише до механічної заміни слів однієї мови на слова іншої, оскільки в ньому стикаються різні культури, індивідуальні уявлення, різноманітні шляхи мислення та традиції.

Однією з важливих рис юридичних текстів є використання архаїчних форм та часте звернення до латинських термінів. Це часто є причиною виникнення безеквівалентної лексики, що становить особливий інтерес для науковців і практиків у сфері перекладу. Коли перекладач звертається до словників, він не завжди може знайти точний аналог або універсальну заміну для конкретного терміна. Тому для адекватного перекладу важливо визначити одиницю перекладу, яка може бути не лише словом, а й іншою мовною одиницею, в залежності від контексту.

Одиницю перекладу можна визначити тільки в конкретному контексті, тобто в певній мовній ситуації, де слово взаємодіє з іншими словами в реченні. Перехід до наступної частини тексту після розуміння кожної окремої частини вихідного повідомлення визначає межу для певної мовної одиниці [32, с. 174-176].

Під час перекладу еквівалентність встановлюється між відповідними структурними рівнями оригіналу та його перекладу. Одиниці оригіналу і перекладу можуть демонструвати еквівалентність на всіх рівнях або лише на окремих з них. Найнижчим рівнем еквівалентності є рівень елементарних знаків, а найвищим – рівень досягнення комунікативної мети.

Серед основних способів перекладу безеквівалентних юридичних термінів вирізняються підстановка та трансформація. Ці методи є найбільш загальними та широко застосовуваними у практиці перекладу юридичних текстів.

Безеквівалентність є наслідком відображення національних характеристик на різних мовних рівнях. Вчені визначають безеквівалентну лексику як лексичні одиниці, що містять етнічно специфічну характеристику об'єктивної дійсності, яка відображається на рівнях понять і лінгвістичних форм. Така лексика може бути складною для перекладу, оскільки в ній закладено елементи, що мають значення лише в контексті певної культури чи правової системи.



Один із методів вирішення проблеми безеквівалентності в процесі перекладу юридичних текстів з англійської мови – це синонімізація. Під цим процесом розуміється підбір і аналіз синонімів, що допомагає створювати синонімічні терміни, що відображають специфіку тієї чи іншої галузі. Цей метод дозволяє покращити практику професійного перекладу та точніше корелювати терміни з відповідними сферами діяльності чи галузями знань, до яких вони належать [31, с. 139-141].

Серед інших лексико-граматичних трансформацій, що використовуються в юридичному перекладі, виділяють такі:

- Опусцення: це метод, коли деякі елементи оригінального тексту опускаються, щоб уникнути зайвих повторів або для кращої адаптації. Наприклад, «entirely and completely remove» може бути перекладено як «усунути повністю», де слово «completely» опущено для збереження чіткості і лаконічності. Інший приклад — «four serial suicides and now a note» перекладається як «чотири серійних самогубства, а тепер ще й передсмертна записка». У даному випадку англійський термін «suicide» може бути опущено, щоб уникнути повтору.

- Додавання: у деяких випадках у перекладі додаються пояснення для точнішого розуміння, особливо коли термін потребує уточнення. Наприклад, «irrevocable decision» може бути перекладено як «рішення, остаточно вступило в силу», або «fully comprehensive insurance» — як «повне страхування».

- Анатомічний переклад: цей метод передбачає використання аналогічних термінів або виразів, які найбільш точно передають значення оригіналу в цільовій мові. Наприклад, «evidence of minor importance» перекладається як «не дуже важливі докази», а «those files contain sensitive information» — як «ті документи містять конфіденційну інформацію».

- Генералізація: при використанні цього методу перекладач замінює більш специфічне слово або вираз на більш загальне. Наприклад, фраза "if you don't talk with FBI, they could subpoena you" перекладається як "якщо ви не поговорите з ФБР, вони можуть викликати вас до суду". Аналогічно, вираз "obstruction of

justice tampering with federal evidence" передається українською як "перешкодження правосуддю фальсифікація федеральних доказів".

Цей метод компенсації передбачає заміну одного терміна оригіналу на інший. Така заміна може скомпенсувати втрату певного елемента значення під час перекладу. Наприклад, фразу "asking for property to be returned to someone" можна перекласти як "вимагають повернути майно комусь".

Іншим прикладом є переклад фрази "we can petition the juvenile court alleging the boy's in need supervision and protection" як "ми можемо подати прохання в суд у справах неповнолітніх, стверджуючи, що хлопчик потребує нагляду і захисту".

Також варто згадати переклад терміна "bigamy" як "двошлюбність", який є еквівалентом оригіналу, але має дещо інше значення в контексті української культури. У процесі перекладу важливо враховувати контекст, у якому використовуються терміни, і забезпечити точність та адекватність перекладу, застосовуючи різні методи трансформації для вирішення проблем безеквівалентної лексики.

Значні труднощі виникають при перекладі термінів, що складаються з груп слів, так званих багатокomпонентних термінів, таких як «offence against the law» (порушення закону), «guardian by appointment of court» (опікун по призначенню суду), «he's obstructing justice» (він перешкоджає правосуддю), «we don't respond to threats» (ми не реагуємо на погрози), «the boys witnessed a suicide» (хлопці стали свідками самогубства), «to protect my rights» (захистити мої права). Такі терміни часто не мають прямого аналога в цільовій мові, що ускладнює процес перекладу.

Описовий переклад є поширеним методом передачі нееквівалентної лексики, але не єдиним. Він часто використовується в поєднанні з іншими методами, такими як транскрипція, транслітерація, калькування, підбір аналогів та трансформаційний переклад.

Наприклад, фраза «I wanna make sure those affidavits are set, so he can't make bails» може бути перекладена як «хочу переконатися, що ці свідчення під

присягою встановлені, щоб він не міг внести заставу». Аналогічно, «obstruction of justice tampering with federal evidence» можна передати як «перешкоджання правосуддю із фальсифікацією федеральних доказів».

Незважаючи на існування інших методів, описовий переклад залишається найбільш популярним. Це пов'язано з його здатністю передавати зміст терміна в цільовій мові, навіть якщо точний лексичний еквівалент відсутній.

Вибір методу перекладу залежить як від лінгвістичних чинників (фонетична структура слова, морфологічна та синтаксична сумісність слів), так і від зовнішніх факторів, таких як:

Функціональне призначення терміна: чи використовується він для позначення конкретного явища чи групи явищ з подібними характеристиками.

Спрямованість видання: який тип аудиторії передбачає текст (наукова, популярна, художня тощо).

Аналіз дослідження підкреслює важливість розуміння перекладачем мети перекладу та його цільової аудиторії. Це дозволяє точно передавати значення оригіналу та зберігати функціональність термінів. Ефективний переклад повинен поєднувати три ключових елементи: точність, ясність (комунікативність) і природність. В окремих випадках ці елементи можуть бути взаємовиключними, вимагаючи певного балансу. Переклад нееквівалентної лексики ускладнює це завдання ще більше.

## **2.2. Динамічна еквівалентність та її застосування.**

Переклад відрізняється від інших форм мовного посередництва тим, що його головна мета полягає у повній заміні вихідного тексту. Читач перекладу сприймає його як цілком тотожний оригіналу. Водночас абсолютна ідентичність між перекладом та першоджерелом недосяжна. Саме ця неможливість породила поняття «еквівалентність», яке позначає спільність змісту, тобто смислову близькість між двома текстами.

Еквівалентність виступає ключовою характеристикою перекладу, що визначає його існування. Вважається, що термін «еквівалент» уперше з'явився у сфері машинного перекладу, а поняття «перекладацька еквівалентність» було введене у науковий обіг Р. Якобсоном у 1959 році.

Разом із тим, як зазначає З.А. Сушко, поняття «еквівалентність» досі не має вичерпного тлумачення. Його часто ототожнюють із такими термінами, як «адекватність» чи «тотожність», використовуючи їх як синоніми, хоча вони не є рівнозначними. У працях із перекладознавства виокремлюють дві провідні концепції — «формалізм» та «адекватність». При цьому адекватність трактується як «повноцінність» перекладу, що фактично відповідає еквівалентності [14].

У науковій традиції термін «еквівалентність» набуває різних значень, тому його розглядають із кількох позицій:

1. збереження інваріантності змісту;
2. рівнозначний вплив на адресатів оригіналу та перекладу;
3. структурно-семантична подібність;
4. повноцінний переклад, що передає увесь зміст першоджерела та справляє аналогічний ефект на читача;
5. «оптимальний» переклад, який враховує суперечливі умови.

З.А. Сушко також наголошує, що чітке розмежування понять «еквівалентність» і «адекватність» можливе завдяки введенню категорії інваріантності. Оскільки мовні системи відрізняються, перекладач не здатен відтворити всі структурно-семантичні особливості оригіналу та забезпечити повний регулятивний ефект на адресата. Тому для досягнення максимальної еквівалентності він має виокремлювати головні елементи тексту, які не можна опускати, та другорядні, пропуск яких не призведе до значних втрат [14].

У цьому контексті перекладач мусить визначати пріоритети при передачі змісту, тобто вирішувати, які елементи є критично важливими, а які можна опустити. Ієрархія змістових компонентів за рівнем функціональної значущості охоплює чотири категорії: інваріантні, інваріантно-варіабельні, варіабельні та пусті. Інваріантні елементи — це ті, зміна або пропуск яких спотворює зміст.

Отже, абсолютної еквівалентності досягти неможливо, і її слід розглядати як нормативну вимогу, а не як «інваріантність усіх чинників».

Як зазначає Й. Альбрехт, правильно визначивши ці елементи, можна наблизитись до абсолютної еквівалентності. Однак саме перекладач вирішує, які з цих елементів мають залишатись незмінними, а якими можна пожертвувати. Це може стосуватись змістових, стилістичних, семантичних, функціонально-комунікативних і інформаційних реакцій адресата на переклад. Однак важливо, що перекладач не є єдиним, хто визначає фактори інваріантності. Визначальними є також тип тексту, мета перекладу та характер адресата [13].

У схемі взаємозв'язку еквівалентності, адекватності та інваріантності, запропонованій Й. Альбрехтом, еквівалентність трактується як співвідношення між вихідним текстом та вимогами до інваріантності, які перекладач визначає, спираючись на низку інваріантних чинників. Якщо переклад не відтворює усіх ознак інваріанту й створюється з конкретною метою для певної аудиторії, його можна вважати лише адекватним. Натомість переклад, що відповідає усім вимогам інваріанту та зберігає структурно-семантичну подібність із оригіналом, визнається еквівалентним [13].

З.А. Сушко підкреслює, що обидва поняття — «еквівалентність» і «адекватність» — мають право на існування в теорії перекладу, проте їх інтерпретація різниться. Один із підходів визначає еквівалентність як ретроспективну, статичну категорію, зорієнтовану на кінцевий результат перекладу, тоді як адекватність (або тотожність) розглядається як динамічна категорія, спрямована на сам процес перекладання [12].

Усвідомлення відносного характеру еквівалентності є важливим для окреслення меж перекладності та дозволяє уникнути надмірного максималізму в оцінці можливостей перекладу. Це розуміння допомагає визначити, яким чином перекладений текст може бути рівнозначним оригіналу, зберігаючи його сутність і водночас адаптуючи до нових мовних та культурних умов.

Спроба створити типологію еквівалентності, яка б показала поступовий перехід від мінімальної до максимальної її реалізації, зумовлює необхідність

аналізу рівнів еквівалентності. Центральним ядром виступає прагматична еквівалентність, без якої досягнення еквівалентності загалом неможливе. Прагматичний рівень охоплює ключові комунікативні чинники: інтенцію мовця, комунікативний ефект та орієнтацію на адресата. Саме цей рівень визначає функціонування інших рівнів і слугує основою для подальших типів еквівалентності.

Американський дослідник Ю. Найда виокремлює два різновиди еквівалентності — формальну та динамічну. Він наголошує, що абсолютно точний переклад недосяжний, проте текст може бути максимально наближеним до оригіналу, навіть якщо не відтворює його в усіх деталях. Формальна еквівалентність зосереджена на буквальному відтворенні форми та змісту першоджерела, коли перекладач прагне зберегти структуру й значення тексту без відхилень. Такий підхід особливо актуальний для поетичних творів, де важливо передати не лише зміст, а й форму — ритм, риму та інші художні особливості [16].

Динамічна еквівалентність, з іншого боку, більше орієнтована на вплив тексту на аудиторію. Перекладач, намагаючись досягти динамічної еквівалентності, фокусується не стільки на точному відтворенні повідомлення, скільки на створенні зв'язку між перекладеним текстом і його адресатом. Тобто, він прагне забезпечити таку ж комунікаційну реакцію на текст в цільовій культурі, як у оригінальній. Перекладач, таким чином, не переносить реципієнта в іншу культуру, а надає йому інформацію, яка відповідає його культурному контексту.

Е. Честерман зауважив, що теорії перекладу по-різному трактують еквівалентність, залежно від того, яку міру відмінності між вихідним і перекладним текстом дозволяють. Контрастивний аналіз, за його словами, розглядає еквівалентність більш строго, оцінюючи явища як конвергентні (подібні) або дивергентні (відмінні). Це дозволяє чітко визначити, наскільки подібними є два тексти на різних рівнях [14].

М. Гелідей зазначив, що еквівалентність часто можлива переважно на рівні речення. Це важливе спостереження, оскільки при перекладі часто важко досягти повної еквівалентності на більш високих рівнях, таких як текст чи дискурс [15].

У статті «Контрастивна лінгвістика. Проблеми і перспективи» Ю.О. Жлуктенко та В.Н. Бублик запропонували ще одне визначення еквівалентності: «еквівалентність – це адекватність змісту двох структур із можливими відхиленнями в самих структурах». Це визначення акцентує увагу на тому, що хоча структура оригіналу і перекладу можуть відрізнятися, зміст, що передається, повинен бути адекватно відтворений, що дозволяє перекладу зберігати свою сутність, навіть якщо форма змінюється [11].

Багато дослідників перекладу вважають за необхідне враховувати семантичний чинник у розумінні еквівалентності. Зокрема, існує загальна думка, що найкращою основою для порівняння мов є саме значення. Цю думку підтримує Д. Престон, який зазначає, що хоча граматики, побудовані на семантиці, можуть бути різними, всі вони мають на увазі, що глибинні категорії синтаксичної «класифікації» можна виявити через семантичні поняття. Таким чином, семантика є ключовим аспектом, що дозволяє визначити глибші зв'язки між мовами [17].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що еквівалентність визначає, наскільки кінцевий переклад відповідає оригінальному тексту. Вона завжди орієнтована на ідеальний еталон, тобто на вичерпну передачу змісту оригіналу на всіх рівнях — лексичному, граматичному, семантичному та прагматичному. Вимога еквівалентності має максимальний характер, і це може стосуватися як всього тексту, так і його окремих аспектів. Іншими словами, переклад має прагнути до повної відповідності оригіналу, хоча досягнення абсолютної еквівалентності може бути обмежено реаліями мовних та культурних відмінностей.

### **2.3. Комбіновані стратегії перекладу.**

Переклад є основним інструментом для розуміння та взаємодії між людьми та їхніми культурами. У сфері бізнес-комунікації це проявляється через ділові документи, які відображають соціальну структуру та економічні зв'язки. Документи класифікуються за різними критеріями, такими як етап створення, рівень доступності, місце складання, походження, техніка відтворення, зміст, форма, функціональне призначення та можливість ознайомлення з ними. Коли бізнеси виходять на міжнародний ринок, виникає необхідність у перекладі певних типів ділової документації. Спільні підприємства часто укладають контракти, що написані двома мовами: рідною та іноземною (зазвичай англійською). Якість перекладу в таких випадках є надзвичайно важливою, адже навіть найменша неточність може призвести до матеріальних втрат або судових позовів. Відповідно, питання якісного перекладу ділових документів, зокрема контрактів, стає актуальним і вимагає дослідження методів відтворення таких текстів на українській мові, а також застосування відповідних стратегій і трансформацій перекладу для досягнення цієї мети.

Американський лінгвіст П. Ньюмарк підкреслює, що однією з основних проблем перекладу є вибір між дослівним і вільним перекладом. Він виділяє кілька основних методів перекладу:

- Переклад по окремих словах, при якому зберігається порядок слів оригіналу, і кожне слово перекладається за його найбільш поширеними значеннями, без урахування контексту.
- Дослівний або буквальний переклад, де найближчі граматичні конструкції з мови оригіналу переводяться збереженням їхнього лексичного значення.
- Еквівалентний переклад, який намагається відтворити точне контекстуальне значення оригіналу в межах граматичних структур мови перекладу.
- Семантичний переклад, який є більш гнучким порівняно з буквальним і дозволяє зберегти точне значення, інколи через перефразування.



– Адаптація, як одна з найбільш вільних форм перекладу, що використовується для поезії та поезії, де структура і культура оригіналу пристосовуються до мови перекладу.

– Вільний переклад, коли зміст передається без дотримання форми оригіналу і часто стає перефразуванням.

– Ідіоматичний переклад, який передає суть оригіналу, але часто спотворює значення, використовуючи ідіоми та скоромовки.

– Комунікативний переклад, що намагається точно передати значення оригіналу, водночас роблячи текст зрозумілим та прийнятним для аудиторії.

Юридичні документи мають специфічний стиль і мовні особливості. Їхній текст зазвичай рівний і чіткий, з використанням ділової лексики та термінології, що є характерною для права. Більшість текстів на юридичні теми складається з вузькоспеціалізованої лексики. Незважаючи на те, що багато термінів мають сталий переклад, для точного відтворення значення термінів у мові перекладу перекладачеві часто доводиться проводити детальне дослідження, щоб знайти правильний відповідник у мові перекладу.

На думку науковців Газі О.і Бніні С., важливо пам'ятати, що існують документи, які призначені не для юристів, а для осіб, які можуть не розуміти юридичну термінологію. Таким чином, при перекладі текстів юридичного спрямування перекладачеві необхідно враховувати етнокультурні відмінності правових систем різних країн і намагатися зберегти семантико-структурну близькість перекладу до оригіналу [28].

Юридичні документи відносяться до різних категорій документації, при перекладі якої важливо пам'ятати, що кожна категорія документів (особливо це стосується законів і судових рішень) має свій стиль і мовні особливості, які повинні бути збережені при перекладі. Переклад юридичних документів включає різні типи документів: переклад паспорта, свідоцтва про народження, свідоцтва про укладення або розірвання шлюбу, шлюбного договору, згоди на виїзд неповнолітньої дитини за кордон, а також переклад різних типів договорів (наприклад, договору майнових прав, договору купівлі-продажу) та

бухгалтерської та фінансової звітності. Важливо, щоб документ звучав і читався так, ніби він був складений цією мовою. Тут необхідно враховувати не лише послідовність термінології, але й культурну складову.

Згідно з твердженнями Клименко І. М. і Зоренко І. С., переклад термінів є ядром юридичного перекладу, тому важливо знати особливості перекладу цієї лексики для досягнення максимальної еквівалентності [21]. Юридична термінологія – це сукупність термінів, що використовуються в текстах юридичних документів (правових актів). У текстах юридичних документів використовуються три види термінів: загальновживані, спеціально-наукові та спеціально-юридичні. Термінологія юридичних документів повинна відповідати таким вимогам: єдність термінології, загальновизнаність термінів, стабільність термінів, доступність [24, с. 217–218].

Вчений Мелінкоф виділяє дев'ять ключових ознак, які характеризують юридичну англійську мову:

1. Нетипові значення загальновживаних слів.
2. Часте використання елементів староанглійської мови.
3. Широке застосування латинських слів та словосполучень.
4. Інтегрування старофранцузьких та англо-нормандських слів.
5. Використання специфічних юридичних термінів.
6. Вживання аргю, притаманного певним професійним групам.
7. Переважання офіційного стилю мови.
8. Свідоме використання слів та виразів з багатозначним значенням.
9. прагнення до надзвичайної точності висловлювання.

Крім того, юридичні тексти мають низку специфічних особливостей:

1. Строга структура, яка повинна бути ретельно дотримана під час перекладу.

2. Відсутність емоційно забарвленої лексики, слів у переносному значенні, розмовної чи жаргонної мови.

3. Допустимість повторення одного й того ж терміна, що вважається тавтологією в літературному стилі.

4. Переважне використання теперішнього часу, що надає тексту об'єктивності та безперервності, відображаючи інформацію як істину, яка не підлягає зміні.

5. Часте застосування латинських виразів (*prima facie*, *ex post facto*, *pari passu* тощо).

6. Використання слів давньоанглійського походження, які вийшли з загального вжитку (*thereafter*, *hereafter*, *hereinafter*, *thereabout* тощо).

7. Переважання пасивного стану дієслів.

8. Використання модального дієслова "shall" для вираження наказу чи зобов'язання, а також інших модальні дієслів зі значенням зобов'язання.

9. Наявність особливих ідіоматичних виразів та фразеологічних сполучень, нетипових для літературної мови.

Переклад складних термінів у юридичних текстах здійснюється в два етапи: аналітичний та синтетичний.

- Аналітичний етап передбачає розбір окремих компонентів терміна з їх правильним визначенням.
- Синтетичний етап полягає у поєднанні цих компонентів для отримання точного перекладу терміна.

Важливо зазначити, що при перекладі термінів необхідно враховувати контекст. Д. В. Фурт серед причин неточного перекладу термінів зазначає наступні [24]:

1. вибір невідповідного для кожного конкретного випадку значення будь-якого слова (зазвичай іменника);
2. терміни, особливо вузькоспеціалізовані, часто зрозумілі тільки фахівцям конкретної галузі наукового знання;
3. іноді причиною помилки є неякісний підрядковий переклад, що є наслідком вищезгаданого та/або неуважності і відсутності ретельного лексико-семантичного аналізу терміна, а також його контекстуального значення [24].

Важливо зауважити, що відновлення і творення юридичного терміна в українському законодавстві повинно здійснюватися на національній основі, з урахуванням вітчизняних правових і мовних традицій та особливостей [23].

Серед факторів, що породжують труднощі виконання перекладу юридичного тексту з української мови на англійську і навпаки, можна виділити такі фактори:

1. об'єктивного характеру: наявність термінів, що відображають українську правову специфіку; багатозначність і варіативність термінів; семантична непрозорість термінів;
2. фактори суб'єктивного характеру: принцип першої асоціації; загальні термінологічні помилки та інші.

## РОЗДІЛ 3.

### АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

#### 3.1. Особливості перекладу судових рішень.

Переклад юридичних документів є важливою галуззю спеціалізованого перекладу, яка суттєво відрізняється від інших видів, таких як технічний, науковий чи медичний. Водночас, юридичний переклад пов'язаний із різними поняттєвими системами, оскільки кожна країна має свою правову систему [36, с. 56]. Таким чином, юридичний переклад можна розглядати як «переклад з однієї поняттєвої системи на іншу» [34, с. 124]. Наприклад, британський юридичний документ, перекладений українською, повинен залишатися британським документом, а британський закон – британським законом.

Переклад між мовами з різних поняттєвих систем, що зберігає структуру вихідної мови, іноді може здаватися неможливим. Це означає, що, перекладаючи британський юридичний текст на українську мову, перекладач має уникати використання української юридичної термінології або термінів української правової системи. Проте це складне завдання на практиці.

Різниця між правовими системами окремих країн полягає не лише в змісті правових норм, а й у різних визначеннях правових понять. Існують також поняття, що є властивими лише одній конкретній правовій системі і мають специфічні лінгвістичні позначення лише у мові цієї системи. Тому «передача юридичних понять є особливим завданням у спеціалізованому юридичному перекладі» [37, с. 255]. Ми погоджуємося з П. Сандріні, який описує переклад юридичних текстів як «перенесення та ознайомлення з правовими положеннями та поняттями, а також з правовим змістом у найширшому розумінні» [38, с. 102].

Складність юридичного перекладу полягає в значній кількості термінів, що не є загальноновживаними і можуть бути зрозумілими лише тим, хто працює в конкретній спеціалізованій галузі. Іншими словами, не кожна людина, яка володіє іноземною мовою, може правильно виконати юридичний переклад. Перекладачі

юридичних документів повинні володіти не лише знанням термінології певної сфери права, а й розуміти особливості конкретної правової системи.

Труднощі перекладу виникають через відсутність або наявність відповідних термінів. В іншому випадку перекладач повинен знайти правильну відповідність термінів між вихідною та перекладеною мовами. Якщо відповідний термін існує, переклад полягає у його включенні до тексту. Якщо ж термін відсутній, слід ретельно вибрати найбільш підходящий аналог, враховуючи як екстралінгвістичні, так і лінгвістичні фактори, такі як референційне та денотативне значення потенційних аналогів, стилістичні характеристики, контекст, мовні норми та сполучуваність слів.

Еквіваленти у загальному розумінні — це відповідності між словами, що характеризуються сталістю, рівнозначністю та незалежністю від контексту [35].

Приклади:

- *commercial law* — «торгове право»;
- *capital punishment* — «смертна кара»;
- *inheritance law* — «право спадкування».

Часто еквіваленти містять запозичення з класичних мов, зокрема латини: *de facto* — «де-факто, фактично»; *pro rata* — «пропорційно».

Основною проблемою для перекладачів залишається передача безеквівалентної лексики. Для правильного перекладу необхідно визначити одиницю перекладу, якою може бути будь-яка мовна одиниця — від фонему до надфразової єдності, а не лише окреме слово. Одиниця перекладу встановлюється лише з урахуванням контексту та мовленнєвої ситуації, де слово взаємодіє з іншими елементами тексту.

Узагальнення різних класифікацій безеквівалентної лексики дозволяє виділити три основні групи:

- референційна лексика, що охоплює терміни, складні слова, одиниці з широкою семантикою та семантичні лакуни;
- прагматична лексика, представлена іноземними вкрапленнями, аббревіатурами та звуконаслідуваннями;

– альтернативна лексика, до якої належать власні імена та фразеологізми.

У перекладі юридичних текстів перекладачі найчастіше стикаються саме з референційною лексикою. Одним із методів її передачі є перекладацька транскрипція, коли іншомовна одиниця відтворюється фонетично за допомогою фонем мови перекладу, створюючи імітацію звучання.

Іншим методом є транслітерація, що полягає у формальному відтворенні іншомовної одиниці через алфавіт мови перекладу. Це дозволяє створити буквальну імітацію слова. Приклади:

- *barrister* — «барістер»;
- *tort* — «торт» (у значенні «делікт»);
- *legitimacy* — «легітимність».

У випадку з *quasi-contract* («квазіконтракт») застосовується комбінований підхід: транскрипція для першого компонента та транслітерація для другого. Подібні методи широко використовуються при передачі власних назв — топонімів, антропонімів та назв компаній.

Транслітерація та транскрипція нерідко поєднуються з калькуванням або семантичним перекладом. Калькування застосовується для передачі лексичних одиниць, які не мають прямих аналогів у мові перекладу. У цьому випадку замість відтворення звучання іншомовного слова використовується комбінація слів чи фраз, що передає його зміст. Відмінність калькування від транскрипції та транслітерації полягає в тому, що воно потребує складніших перетворень, включаючи зміни у відмінках, морфологічному та синтаксичному статусі слів. Приклади:

- *London Court of International Arbitration* — «Лондонський міжнародний арбітражний суд»;
- *accomplice of attempt* — «співучасник замаху»;
- *magistrate's Court* — «суд магістратів»;
- *Federal Intelligence Service* — «Федеральна служба розвідки»;
- *succession law* — «право спадкування»;
- *multiple accreditation* — «множинне акредитування».

Для передачі реалій, властивих лише одній правовій системі й відсутніх в іншій, часто застосовується описовий переклад. Як зазначають Г. Дуднік і Д. Оришич, «відсутність у правових текстах точного співвіднесення терміну з відповідним денотатом змушує носія мови інтерпретувати багато юридичних термінів на основі власного досвіду та концептів, сформованих у повсякденній свідомості» [36]. Іншими словами, коли словникові відповідники відсутні, перекладачі змушені використовувати описовий метод.

Такі переклади лексичних лакун вимагають глибоких знань у відповідних галузях права. Приклади:

- *consent judgement* — «рішення суду, ухвалене на основі мирової угоди сторін»;
- *claim account* — «боргова вимога, що залишилася несплаченою»;
- *on account of whom it may concern* — «за рахунок тих, кого це стосується»;
- *white-collar crime* — «злочин, учинений службовцем чи посадовою особою»;
- *care provider* — «особа, що здійснює догляд за хворими або літніми людьми»;
- *waiver* — «добровільна відмова від права чи привілею».

Переклад юридичної термінології ускладнюється тим, що вихідна та цільова мови функціонують у різних правових системах, кожна з яких має власну термінологію та концепти. Тому при визначенні еквівалентності перекладач повинен враховувати терміни, що використовуються у всіх правових системах, де застосовуються ці мови. Іноді один і той самий термін може мати кілька варіантів перекладу залежно від правової системи. У таких випадках особа, яка не володіє мовою оригіналу й не має можливості отримати роз'яснення, може зіткнутися з труднощами у правильному розумінні змісту перекладеного документа.

Як уже згадувалося, основною метою перекладу, в тому числі й юридичного, є досягнення адекватності, тобто повного передавання смислового змісту вихідного тексту та відповідності всього функціонального стилю. Багато



науковців вважають, що абсолютна адекватність у перекладі неможлива через певні втрати, що супроводжують процес перекладу [2; 9]. Водночас існують основні методи юридичного перекладу, серед яких:

- пошук еквівалентних відповідностей;
- опис (переклад через загальне пояснення значення термінів);
- транскодування (передача звуків і графічної форми терміна з використанням алфавіту мови перекладу);
- калькування (дослівний або прямий переклад);
- лексичні трансформації (варіації лексичних елементів перекладу для адекватного передавання семантичних, стилістичних і прагматичних особливостей мови перекладу) [34; 37; 38].

У наукових колах юридичний термін визначається як узагальнена назва правового поняття — слово або словосполучення, яке застосовується в праві і має чітке значення, не містить двозначностей та характеризується стабільністю у функціонуванні [32; 35].

Доступний матеріал аналізу вказує, що найбільш продуктивною перекладацькою трансформацією є лексична, адже за допомогою цього методу було перекладено 105 термінів, що складає 52% від загальної кількості. Варто зазначити, що навіть за наявності семантико-структурного паралелізму можуть знадобитися мінімальні або складніші граматичні трансформації, оскільки переклад є складним процесом, що вимагає комплексного підходу. Наприклад, терміни та терміносполучення, що можуть бути перекладені, включають:

- *bilateral treaty* – двостороння міжнародна угода;
- *asylum state* – держава, що надає притулок.

Часте використання лексичних трансформацій пояснюється високим рівнем розвитку правових систем України та Великої Британії, що забезпечує наявність численних лексичних відповідників як у вихідній, так і в мові перекладу. Друге місце за поширеністю займають лексико-граматичні трансформації, які становлять 48% (95 термінологічних одиниць). До них належать:

## 1. Заміна частини мови:

- *To exclude or limit* — «виключення або обмеження»;
- *Is an agreement in writing* — «угода, укладена у письмовій формі»;
- *The United Nations responds effectively* — «ефективне реагування ООН»;
- *Convention to ban to develop and implement* — «конвенція про заборону з метою розробки та реалізації»;
- *Measures to deal* — «заходи для протидії».

## 2. Заміна членів речення:

- *That relations between them will be governed in particular by their commitments* — «у взаємовідносинах вони керуватимуться, зокрема, взятими на себе зобов'язаннями».

## 3. Заміна простого речення складним:

- *Variation and rescission of contract* — «внесення змін до договору та його припинення».

Багатозначність юридичних термінів є типовим явищем у будь-якій мові. В англійській юридичній лексиці можна навести такі приклади:

## Appeal:

1. «Апеляція»: *The defendant filed an appeal against the court's decision.* — «Обвинувачений подав апеляційну скаргу на рішення суду».
2. «Звернення»: *The attorney made an emotional appeal to the jury.* — «Адвокат виступив з емоційним зверненням до присяжних».

## Brief:

1. «Юридичний висновок»: *The lawyer prepared a legal brief for the court.* — «Адвокат підготував юридичний висновок для суду».
2. «Короткий огляд»: *Let me give you a brief overview of the case.* — «Дозвольте зробити стислий огляд справи».

## Charge:

1. «Обвинувачення»: *The defendant may face a criminal charge.* — «Відповідачу може бути висунуто кримінальне обвинувачення».

2. «Оплата»: *The lawyer discussed the legal fees and charges with the client.* — «Адвокат обговорив із клієнтом гонорар та витрати».

Residence:

1. «Місце проживання»: *The court asked for proof of the defendant's residence.* — «Суд вимагав підтвердження місця проживання відповідача».
2. «Житло»: *The search warrant specified the residence to be searched.* — «В ордері було зазначено житло, яке підлягало обшуку».

Admissible:

1. «Допустимий як доказ»: *The evidence presented was ruled admissible by the judge.* — «Суд визнав представлені докази допустимими».
2. «Припустимий»: *The attorney argued that the contract clause was not admissible.* — «Адвокат доводив, що пункт договору не був прийнятним».

Consideration:

1. «Розгляд»: *The consideration of the case was postponed.* — «Розгляд справи відкладено».
2. «Умова, вартість»: *The contract was signed after careful consideration of the terms.* — «Договір було укладено після ретельного вивчення умов».

Probate:

1. «Судове підтвердження спадщини»: *The will is currently in probate.* — «Заповіт перебуває на стадії виконання».
2. «Перевірка справжності»: *The court probated the authenticity of the document.* — «Суд підтвердив автентичність документа».

Personal Property:

1. «Приватна власність»: *The individual has the right to protect personal property.* — «Особа має право на захист приватної власності».
2. «Майно конкретної особи»: *The dispute involves the transfer of personal property.* — «Спір стосується передачі майна, що належить особі».

Ці приклади демонструють, що одні й ті самі терміни можуть набувати різних значень залежно від контексту. Тому під час перекладу юридичних текстів

критично важливо враховувати ситуацію та обирати відповідні еквіваленти, виходячи з конкретного значення терміна у правовому дискурсі.

З огляду на вказані труднощі перекладу юридичних термінів з англійської мови на українську, можна зробити кілька важливих висновків щодо перекладу текстів юридичної спрямованості:

- Контекст є основним чинником під час перекладу. Один і той самий термін може мати різне значення в різних юридичних контекстах, тому необхідно ретельно аналізувати ситуацію, в якій вживається цей термін.

- Необхідно використовувати спеціалізовані юридичні словники та джерела для забезпечення правильного перекладу термінів. Оскільки юридичні терміни часто є вузькоспеціалізованими, важливо звертатися до авторитетних джерел, щоб уникнути помилок.

- Дотримання мовної традиції конкретної юрисдикції або регіону є важливим аспектом, оскільки одні й ті самі терміни можуть мати різні переклади в залежності від особливостей юридичних систем різних країн або регіонів.

- Переклади повинні відповідати чинним нормам і законам. Юридичні тексти мають строгі вимоги до відповідності правовим нормам, тому важливо, щоб переклад точно відображав правові стандарти та правила, чинні в країні призначення.

- Необхідно використовувати стильові засоби, які є характерними для юридичного мовлення, зокрема пасивні конструкції, формалізм і точність у формулюваннях, щоб забезпечити відповідність стилю оригіналу.

- Ретельна перевірка та редакція перекладів є обов'язковою для уникнення помилок і неточностей, оскільки навіть невеликі помилки в юридичних текстах можуть мати серйозні наслідки.

Отже, юридичний переклад потребує великої уваги до деталей і професіоналізму. Це складний і відповідальний процес, що вимагає не лише мовних навичок, але й глибоких знань у правовій сфері для того, щоб забезпечити точне та адекватне відображення юридичних текстів у мові перекладу.

### **3.2. Основні труднощі та виклики при перекладі судових рішень.**

Переклад правових документів та юридичних текстів з української на англійську та навпаки є одним із найбільш запитуваних напрямків у сфері перекладів на сьогодні. Попит на послуги перекладачів цього виду постійно збільшується. У даній статті розглядаються труднощі, які виникають при перекладі процесуальних документів, зокрема судових рішень.

За останні десятиліття в Україні частішали випадки порушення кримінальних справ і винесення судових рішень стосовно іноземців, наприклад, у випадках перетину кордону, порушення міграційного законодавства, продовження терміну тримання під вартою, завдання великих матеріальних збитків та інших порушень як адміністративного, так і кримінального законодавства [39].

Згідно з підпунктом е пункту 3 статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини (право на справедливий суд), кожен обвинувачений у скоєнні кримінального правопорушення має право на безкоштовну допомогу перекладача, якщо він не розуміє мови, що використовується в суді, або не володіє нею.

Згідно з частиною 3 статті 29 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), слідчий суддя, суд, прокурор або слідчий зобов'язані забезпечити учасників кримінального провадження, які не володіють або недостатньо володіють державною мовою, правом давати показання, подавати клопотання та скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, використовуючи послуги перекладача, згідно з порядком, встановленим КПК України. Перекладач є важливим учасником кримінального процесу, який вільно володіє як державною мовою, так і мовою учасника процесу, що потребує перекладу, або має знання технік комунікації з глухими, німими та глухоніми особами. Перекладач має бути нейтральним і не зацікавленим у результатах справи, а також залучатися до кримінального провадження органами, уповноваженими на це.

Кримінальне процесуальне законодавство України не встановлює чітких вимог до перекладачів. Однією з вимог, яку визначає КПК України, є компетентність перекладача. Проте в Україні немає стандартних процедур або методик для оцінки рівня компетентності перекладачів. Залишається незрозумілим, як перевірити володіння перекладачем мовою на належному рівні, якщо особа не володіє цією мовою [39].

Проте, враховуючи реальні ситуації, можна визначити такі вимоги до перекладача:

1. Перекладач повинен добре володіти мовою оригіналу і мовою перекладу.
2. Перекладач повинен мати знання юридичної системи України та країни, з якої або на яку здійснюється переклад.
3. Перекладач повинен бути знайомий з юридичною термінологією та нормативно-правовими актами.

Переклад юридичних та судових документів на іноземну мову або з неї повинен виконуватися лише професіоналами, які спеціалізуються на юридичному перекладі та мають юридичну освіту або досвід роботи з юридичними текстами. Помилки в перекладі правових документів можуть призвести до матеріальних збитків або подачі позову до суду.

Переклад юридичних документів часто здійснюють фахівці, які здебільшого не мають юридичної освіти. На сьогодні в Україні немає державного бюро судових перекладачів. Перевірити компетентність перекладу постанови попереднього слідства або рішення суду щодо конкретної кримінальної справи є досить складним завданням. Інколи доказом компетентності перекладача виступає посвідчення, видане судово-перекладацькою організацією, копія якого додається до справи. У такому разі, слідчий та суддя не несуть відповідальності за перевірку знань перекладача [39].

А. Вінніков трактує переклад як предмет лінгвістичної науки та культурне явище етносу, до якого належать підсудний чи підслідний, а також часто особа, що виступає у ролі перекладача. Це приводить до формування прикордонного

поняття судового перекладу, яке вимагає врахування культурно-лінгвістичної методології. Оцінка компетентності перекладача залежить від врахування цього аспекту. Проблеми залучення перекладача до судових процесів досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких Кузик Т.М., Коломоєць Т.О., Щерба С.П., Аракелян М.М., Михайлов О.М., Головинська О.П., Покрещук О. та інші.

Основною метою є аналіз ролі перекладача в судовому процесі. У законодавстві відсутнє чітке визначення поняття «судовий переклад». Водночас у перекладознавстві існує поняття «юридичний переклад», що є однією з категорій спеціалізованого перекладу, який потребує мовних знань і розуміння конкретної галузі. Судовий переклад є більш об'ємним поняттям, оскільки включає не лише переклад у сфері права, а й в інших галузях науки та суспільної діяльності. Судовий переклад є формою мовного посередництва між учасниками процесу, які не володіють спільною мовою для комунікації. Згідно з лінгвістичними правилами, перекладач використовує мінімум дві мови. Однак процесуальні закони не уточнюють, про яку саме мову йдеться. Перекладач у судовому процесі повинен володіти мовою судочинства та мовою, яку вибрав учасник як власну для спілкування.

Основною задачею перекладача є точне відтворення інформації без змін, додавань чи коментарів. Судді зазвичай наполягають на дослівному перекладі, але для перекладача дослівний переклад часто є неадекватним і може значно спотворити зміст. Неправильний дослівний переклад може викликати непорозуміння та конфлікти між учасниками судового процесу. Наприклад, у випадку розгляду справи про порушення міграційного законодавства в Німеччині англomовний підсудний назвав свідка «братом» («brother»). Перекладач перевів це слово як «брат», хоча після з'ясування стало відомо, що вони не є родичами. Перекладач не врахував можливе розширене значення цього слова, що мало б бути перекладене як «приятель». Це спричинило непорозуміння, яке потребувало додаткового часу для прояснення ситуації.

У кримінальному процесі роль перекладача полягає в забезпеченні комунікації між особою, яка не володіє мовою судочинства, і правоохоронними

органами. Соціально-культурні відмінності можуть викликати певні труднощі в комунікації, і перекладачу іноді доводиться надавати додаткові пояснення. Проте важливо, щоб перекладач не виконував функції консультанта та не давав власних роз'яснень. Наприклад, на одному з судових засідань під час діалогу судді та правопорушника перекладач почав надавати додаткові пояснення, що не відповідали питанням судді. Суддя перервав перекладача, оскільки роз'яснення є прерогативою суду.

Потрібно зазначити, що з точки зору усунення нерівності між особою, яка не володіє мовою судочинства, та іншими учасниками процесу, лінгвістичні проблеми набувають правового значення. Перекладач має дотримуватись принципу об'єктивності та незалежності. Що стосується незалежності, то цей принцип може виявлятися у специфічному контексті судового процесу, особливо з питанням, на чиєму боці перебуває перекладач і хто оплачує його послуги. Згідно з законодавством, перекладач залучається до кримінальної справи слідчим, дізнавачем або судом, і оплата його послуг здійснюється з державного бюджету. Завдання судового розгляду полягає в встановленні істини на основі зібраних доказів, до яких входять свідчення підсудного, потерпілого, свідків та інших осіб. Перекладач у цьому контексті є помічником суду або слідства, сприяючи отриманню доказової інформації.

Відповідно до чинного законодавства України, перекладачі зобов'язані зберігати неупереджене становище під час розгляду кримінальних справ. Статті 77 та 79 Кримінального процесуального кодексу визначають неприпустимість участі перекладача у справі, якщо він чи його близькі родичі мають інтереси стосовно її результату. У таких випадках перекладач зобов'язаний заявити самовідвід.

Крім того, перекладач не може брати участь у справі як заявник, потерпілий, цивільний позивач або відповідач, свідок чи експерт.

Поведінка перекладача має бути завжди професійною та неупередженою. Неприпустимі дії, що можуть свідчити про упередженість, такі як некоректне ставлення до учасників процесу (наприклад, повертатися спиною до особи, яка



говорить). Мова перекладача повинна бути чіткою, зрозумілою та позбавленою зайвих слів чи звуків.

Конфіденційність є невід'ємною частиною професійної етики перекладача. Він зобов'язаний зберігати в таємниці інформацію, що має конфіденційний статус відповідно до закону. Перекладач може бути попереджений слідчим чи дізнавачем про заборону розголошення інформації, пов'язаної зі справою, і підписати відповідну угоду з попередженням про кримінальну відповідальність за порушення цього зобов'язання.

На практиці часто виникають проблеми з відмовою перекладачів брати участь у судових процесах, що може бути пов'язано з тиском з боку обвинувачених. Ще однією проблемою є інтерпретація судових рішень. Яскравим прикладом є справа Юлії Тимошенко. Представник Ю.Тимошенко в ЄСПЛ Валентина Теличенко цитує пункт 298 рішення ЄСПЛ таким чином: «... Суд вбачає низку специфічних обставин арешту заявниці, які дозволяють встановити політичні мотиви арешту окремо від загального контексту ймовірно політично мотивованого переслідування як лідера опозиції через ініціювання кількох кримінальних справ після зміни влади та перед парламентськими виборами».

Проте, наступного дня, захисник Ю.Тимошенко, Сергій Власенко, перекладає цей самий пункт інакше: «... Суд вбачає низку специфічних характеристик досудового взяття під варту, що дозволяє йому розглядати це питання окремо від загального контексту політично мотивованого переслідування заявниці як лідера опозиції через висунення кількох кримінальних звинувачень після зміни влади та до парламентських виборів...».

Незважаючи на наявність розбіжностей у перекладі юридичних термінів, зміст виглядає схожим, однак перекладачі підвищили чутливість значень. У першому випадку цитата була змінена, де було додано згадку про «політичні мотиви». Власенко також переписав частину речення до слова «окремо», змінивши конструкцію. Більш того, захисник Тимошенко, заявляючи, що консультувався з американськими експертами, «упустив» прислівник «allegedly», що в перекладі Теличенко передавалося як «ймовірно». Власне, у цитованому

матеріалі ЄСПЛ, перед фразою «політично мотивоване переслідування» не використовувалося слово «probably» («ймовірно»), а «allegedly» — що, відповідно, підкреслює невстановленість такого факту.

Щодо інтерпретації, можна зазначити, що «юридична інтерпретація — це раціональна діяльність, що базується на тексті і спрямована на надання точного змісту юридичному тексту чи його частині». З цієї точки зору переклад завжди включає елемент інтерпретації. Зокрема, для належного розуміння юридичного тексту перекладач повинен мати уявлення про концепції, що містяться в ньому, що ще раз підкреслює необхідність загальних знань з юриспруденції для перекладача.

Загалом, складність юридичного перекладу залежить від різниць у правових системах. Деякі науковці стверджують, що найкращі результати досягаються через співпрацю перекладачів та юристів, інші ж вважають за доцільне підвищити рівень юридичної підготовки самих перекладачів. Більшість погоджуються, що юридичний переклад є міждисциплінарним завданням. Завдання перекладача полягає в тому, щоб, правильно розуміючи текст, інтерпретувати його і створити цільовий переклад, який відповідає оригіналу. Однак чітких критеріїв для визначення різниці між «розумінням» і «інтерпретацією» не існує.

Юридичний переклад є одним з найскладніших видів перекладу текстів, оскільки він стосується специфічної галузі, пов'язаної із соціально-політичними та культурними умовами різних країн. Для правильного перекладу юридичної інформації мова повинна бути надзвичайно точною, ясною і достовірною. Юридичні тексти часто використовують «канцелярський стиль», багатий на кліше та складні граматичні конструкції. Мова таких текстів часто включає модальні дієслова з наказовим значенням, що вказують на вимоги або обов'язкові дії: «має право», «повинен дотримуватися» і так далі. Метою цих текстів є надання реципієнту об'єктивної та достовірної інформації, а також, іноді, вказівки щодо конкретних дій.

Щодо безпосередньої мови, що використовується в судових справах, слід зазначити, що вона невід'ємно включає безліч юридичних термінів. Юридична термінологія відзначається загальними мовними рисами, такими як полісемія, синонімія, антонімія та омонімія. Основною характеристикою терміна є його однозначність, проте юридичні терміни часто не є моносемантичними. Наприклад, слово «defendant» може мати різні значення: відповідач (respondent), підсудний (accused), обвинувачений (culprit). Аналогічно, слово «legal» вживається у різних контекстах: юридичний (legal adviser – юрисконсульт), правовий (legal document – правовий документ), судовий (legal costs – судові витрати), законний, який має законну силу (legal owner – законний власник). У синонімічних рядах важливими є не лише синоніми, але й додаткові значення, стилістична характеристика та вживаність у певних контекстах.

Наприклад, для позначення «злочину» можуть використовуватись такі синоніми: нейтральні терміни — «crime» (злочин), «offence» (порушення, злочин), «wrongdoing» (правопорушення, злочин); терміни, що уточнюють ступінь тяжкості злочину — «felony» (тяжкий кримінальний злочин), «misdemeanor» (провина, що заслуговує на судове покарання). Крім того, існують терміни, які вказують на те, ким скоєно злочин, наприклад, «delinquency» — злочин, скоєний неповнолітніми. У синонімічних рядах також можна зустріти загальні позначення злочинів і уточнення, що стосуються місця або способу скоєння злочину, наприклад: «theft», «larceny», «stealing» — крадіжка; «pilferage» — дрібна крадіжка; «shoplifting» — крадіжка в магазині; «carjacking» — пограбування, викрадення автомобіля; «pickpocketing» — кишенькова крадіжка; «robbery» — грабіж, «burglary» — крадіжка зі зломом.

Щодо перекладу юридичної термінології, яка може бути виражена як окремими словами, так і виразами, зазвичай застосовуються різні трансформації, такі як перестановка, конкретизація, додавання або узагальнення. Для перекладу багатокomпонентних термінологічних сполучень, що позначають реалії інших країн, часто використовують описовий переклад. Наприклад, «drive-by murder» — вбивство, скоєне людиною, що перебуває в автомобілі і стріляє в іншого, що

знаходиться поза ним; «first-degree premeditated murder» — навмисне вбивство без пом'якшуючих обставин. У разі відсутності відповідної лексики в словниках, перекладач може створити власний переклад, проаналізувавши структуру терміна та застосувавши описовий переклад або тлумачення [38].

Щодо джерел для юридичного перекладу, можна згадати наступні:

1. Юридичний англо-український та українсько-англійський словники;
2. Сучасні англо-українські та українсько-англійські словники;
3. Інтернет (наприклад, Google Translate), хоча це може призводити до помилкових перекладів;
4. Онлайн довідкова література, така як Кримінальний кодекс, урядові сайти певних країн щодо імміграції або інші правові онлайн-джерела.

В Україні судові перекладачі в такому вигляді, як це є в інших країнах, практично відсутні. Зазвичай участь перекладача в процесах носить формальний характер. Проте є випадки, коли точність перекладу може мати вирішальне значення. Представники влади в суді розуміють, що перекладач буде необхідний, але часто не турбуються про його пошук і домовленість заздалегідь. Внаслідок цього важливі елементи попередньої підготовки до перекладу залишаються непоміченими, а під час засідання можуть виникати неприємні несподіванки. Перекладач повинен мати таке ж розуміння контексту справи, як і юристи та свідки, що беруть участь у допиті. Без цього неможливо вибрати правильний мовний еквівалент. Саме тому перекладачам потрібно надавати матеріали справи наперед, такі як позовні заяви, узгоджені хронології подій, списки осіб, що беруть участь у справі, письмові показання свідків та експертів на обох мовах, а також документи, що можуть викликати питання. Перекладач, працюючи з цими матеріалами, має створити глосарій термінів, вже використаних сторонами, щоб уникнути плутанини в англомовних слухачів. Наприклад, акт приймання-передавання, перекладений одним перекладачем як «act of acceptance», може бути усно переданий іншим перекладачем як «handover certificate», що може створити враження, ніби це різні документи. Часто такі перевірки дозволяють виявити значущі помилки в письмових перекладах.

Ще одна проблема, що стосується перекладу в суді, — це тип перекладу. Усний переклад включає два основні види: послідовний та синхронний. Кожен з них вимагає окремих навичок і підготовки, і не кожен перекладач володіє обома. У послідовному перекладі перекладач працює поруч зі свідком, експертом чи обвинуваченим і перекладає речення за реченням, спираючись на свої нотатки. Це може збільшити час на процес, оскільки кожне свідчення потребує подвійного часу для перекладу. Якщо це не враховується під час планування, може виникнути потреба в перенесенні засідання через зміну розкладу [40].

Для забезпечення належних умов роботи перекладача під час судового процесу головуючий зобов'язаний створити всі необхідні умови для точного та повного перекладу, забезпечити достатній час для перекладача, перевіряти, чи зрозумілий переклад стороні, що користується послугами перекладача, і в разі потреби замінити усний переклад письмовим [41].

### **3.3. Вплив правових систем на перекладацькі рішення**

Мова законодавчих актів вимагає, перш за все, точності й не допускає жодних умовностей. Юридичний переклад є одним з найбільш значущих видів перекладу. Існує кілька причин, чому це твердження є справедливим: по-перше, перекладач повинен володіти специфічними знаннями в галузі права; по-друге, важливим аспектом є наявність особливостей правових систем різних країн, що включають унікальні юридичні тонкощі і складні формулювання, через що можуть виникати труднощі з наявністю еквівалентів у мові перекладу; зрештою, з урахуванням швидкого розвитку міжнародної співпраці, зростає попит на кваліфікованих фахівців з досвідом у юридичній сфері.

Юриспруденція має свою специфічну мову. Термінологія, що вживається в нормативно-правових актах, контрактах, міжнародних угодах, має чітке

значення, яке інтерпретується однозначно в професійних словниках, наприклад, у «Англо-українських термінах цивільного та цивільного процесуального права».

Юридичний термін може бути виражений як окреме слово, наприклад *conjugality* — «подружжя, стан у шлюбі»; *exceptor* — «особа, що подала заперечення в суді». Він може мати й форму словосполучення, як-от *contract in suit* — «договір, що є предметом судового спору», або *adjective patent law* — «патентне право» [6]. Окрім того, існують багатокomпонентні терміни, які утворюють окрему групу термінологічних словосполучень. За класифікацією В. Згурської, виділяють три типи таких конструкцій:

1. терміни, де обидва компоненти є самостійними й можуть функціонувати окремо;
2. терміни, що поєднують технічний компонент із загальновживаним словом;
3. терміни, складені з двох елементів загальновживаної лексики.

Юридичний переклад належить до спеціалізованих видів перекладу, тому знання галузевої термінології є необхідною умовою для точного відтворення змісту. Проте цього часто недостатньо. Для перекладача, який добре володіє юридичною лексикою, не становить труднощів передати значення таких термінів, як *forgery* — «підробка, підроблений підпис», *contentious jurisdiction* — «юрисдикція у суперечках між сторонами», *trial by examination* — «розгляд справи без участі присяжних», *safe-pledge* — «порука за явку». Водночас виникають випадки, коли знайти точний еквівалент у мові перекладу складно. Як зазначає Г. Дуднік: «Основна проблема перекладачів юридичних текстів полягає в тому, що в мові перекладу відсутні конструкції, які могли б адекватно передати значення термінів оригіналу» [36].

Прикладом є термін *plea agreement*, характерний для судової системи США. Він перекладається як «угода про визнання провини», проте для точного розкриття його змісту необхідний коментар. *Plea agreement* — це домовленість між сторонами, за якою підсудний визнає свою провину, що може стати підставою для пом'якшення вироку. Тому переклад «мирова угода» є більш

наближеним, але не повністю відображає специфіку американської юридичної практики.

Ще однією проблемою є переклад терміна *primaries*, що позначає попередні вибори у США. Цей процес складається з кількох етапів і визначає кандидатів на президентську посаду. В українській мові він закріпився як «праймеріз».

Важливу роль у юридичній комунікації відіграють ідіоми та фразеологізми, що виникають унаслідок переосмислення загальновживаної лексики. Серед них: *antitrust consequences* — «наслідки порушення антитрестівського законодавства», *respondent State* — «держава-відповідач», *test case* — «пробна справа; справа, що перевіряє конституційність закону у Верховному суді США», *“ran away” grand juror* — «член присяжних, який не з’явився на засідання» [44].

Як підкреслює В. Шило, специфіка юридичних термінів полягає не лише у їх словесному вираженні, а й у системному функціонуванні в межах правової практики.

Як уже зазначалося, юридичний переклад належить до спеціалізованих видів перекладу, у яких широко застосовуються скорочення, що зустрічаються як в усному, так і в письмовому мовленні. Перекладач має володіти різними способами їх передачі. Найчастіше використовуються такі методи: транслітерація, транскрибування, запозичення абревіатур або описовий переклад. Наприклад, абревіатура ІНПП (Індивідуальний номер платника податків) англійською передається як *Individual Tax-payer Number*. У цьому випадку постає питання вибору оптимального способу перекладу — транслітерації чи розшифровки. Оскільки ІНПП є автентичним українським терміном, найбільш прийнятним варіантом є його передача у вигляді *ITN* або залишення без змін.

У юридичній практиці особливо поширені методи транслітерації та транскрибування, адже саме так перекладається значна частина сучасних зарубіжних термінів. Приклади: *correspondence* — «кореспонденція», *sanction* — «санкція», *licenser* — «ліцензіат», *counter-affidavit* — «контрафідевіт».

У документах українською мовою часто трапляються скорочення, що мають усталені відповідники англійською:

- Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) — *Limited Liability Company*;
- Закрите акціонерне товариство (ЗАТ) — *Closed Joint-Stock Company*;
- Індивідуальний підприємець (ІП) — *Sole Proprietor* (США) або *Sole Trader* (Велика Британія);
- Банківський ідентифікаційний код (БІК) — *Bank Identification Code*.

Таким чином, культурний контекст є важливим чинником у перекладі юридичних документів, адже саме він визначає адекватність вибору термінів та їх відповідників.

У сучасній англійській юридичній термінології існує значна кількість абсолютних синонімів, що виникли внаслідок взаємодії власних термінів та калькованих запозичень. Наприклад: *law violation*, *misdemeanor*, *delict*, *lawbreaking* — «правопорушення»; *criminal*, *felon*, *offender*, *malfeasant* — «злочинець». Водночас поняття «злочин» є широким, і в кримінальних системах різних країн існують чіткі межі між окремими його видами. Це слід враховувати перекладачеві при передачі таких термінів, як *treason* — «державна зрада», *murder* — «вбивство», *robbery* — «грабіж», *assault* — «застосування насильства», *rape* — «зґвалтування».

Більшість юридичних термінів мають антонімічні пари: *plaintiff* — *defendant* («позивач — відповідач»), *punished* — *justified* («покараний — виправданий»), *aggravating* — *mitigating* («обтяжуючі — пом'якшувальні обставини») тощо.

Не менш важливою складовою перекладу є граматичні трансформації. Вони охоплюють зміну структури речення (перестановку його частин), різноманітні синтаксичні та морфологічні заміни, а також додавання чи опущення окремих слів. Такі трансформації зумовлені як граматичними, так і лексичними чинниками, проте провідну роль відіграють саме граматичні



відмінності між мовами. У багатьох випадках лексичні та граматичні зміни переплітаються, утворюючи комплексні лексико-граматичні трансформації.

Перекладацькі (міжмовні) трансформації — це процеси переходу від одиниць вихідної мови до відповідних одиниць мови перекладу. А. Дудка виокремлює кілька основних типів лексичних перетворень [36]:

1. транскрипція та транслітерація;
2. перекладацьке калькування (буквальний переклад);
3. лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція).

У юридичному перекладі особливе значення мають деталі, які повинні бути точно відтворені в іноземних документах. Помилки часто виникають при передачі власних і географічних назв, що може спричинити плутанину у правових текстах.

Наприклад:

*«Чинним підтверджується, що сукупний дохід (заробітна плата, матеріальні заохочення тощо) Остапчука Дмитра Миколайовича, інженера-програміста, який працює в компанії з зареєстрованим офісом за адресою: вул. Іванівська, 36»*

*«Notice is hereby given that aggregate income (salary, benefits, etc.) of Ostapchuck Dmytro Mykolajovych, software engineer, must have worked for Company with registered office at ul. Ivanivska, 36.»*

Основний аргумент на користь транслітерації полягає в тому, що слова *street, avenue, square* зрозумілі більшості іноземних читачів, проте у випадку з назвами вулиць доцільніше залишати їх у транслітерованій формі. Подібно до того, як німецьке *Straße* не перекладається як «вулиця», а передається як «Штрассе», українські топоніми також мають зберігати автентичність. Власні імена в цьому контексті обов'язково транслітеруються: Остапчук Дмитро Миколайович — *Ostapchuck Dmytro Mykolajovych*.

Якщо у завданні перекладу немає спеціальних вимог, назви компаній зазвичай передаються шляхом транскрибування. Це правило поширюється і на організаційно-правові форми. Перше слово в назві компанії та власні імена

пишуться з великої літери. Приклади: «Ай-Бі-Ем» — *IBM*, «Даймлер АГ» — *Daimler AG*.

У перекладі юридичних документів широко застосовуються прийоми конкретизації та генералізації. Конкретизація полягає у заміні слова з широким значенням на більш вузьке, тоді як генералізація — у зворотному процесі. Приклади: *to cancel (residence permit)* — «виселити»; *victim* — «потерпілий»; *law* — «право; закон»; *law of contract* — «договірне право»; *law of shipping* — «морське право»; *business law* — «торгове право».

У перекладі часто застосовується також прийом додавання. Наприклад: *in accordance with International Law and Charter of the UN* — «Відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй». Тут додавання пояснювального елемента робить текст зрозумілішим для україномовного реципієнта.

У практиці перекладу юридичних документів трапляються й випадки опущення, коли певні слова або конструкції вилючаються без втрати змісту. Це дозволяє зробити текст більш природним та відповідним нормам мови перекладу.

Модуляція, або смисловий розвиток, полягає у заміні слова чи словосполучення вихідної мови на одиницю мови перекладу, значення якої логічно впливає з первісного. Приклади: *just and equitable treatment* — «справедливе ставлення»; *null and void* — «недійсний».

Ще одним поширеним прийомом у перекладі правових термінів є описовий переклад, або експлікація. І. Шуміло визначає його як «лексико-граматичну трансформацію, коли лексична одиниця замінюється словосполученням, що пояснює її значення, надаючи більш-менш повне визначення у мові перекладу». Цей метод дозволяє точно передати зміст безеквівалентних термінів, хоча його недоліком є певна громіздкість.

Приклади експлікації:

- *arbitrage* — «купівля цінних паперів на одному сегменті ринку з одночасним продажем на іншому за вищими цінами»;
- *appurtenance* — «переважне право, пов'язане з володінням або майном; акцесорне право»;

- *execution* — «виконання судового рішення чи вироку; виконавчий лист, наказ про виконання рішення»;
- *oath-helper* — «особа, яка підтверджує під присягою справедливість тверджень однієї зі сторін, що подала позов».

Оскільки термін завжди прагне до наявності дефініції, можна стверджувати, що будь-який термін потенційно може бути перекладений за допомогою описового методу.

У перекладі нормативно-правових документів ключове значення має поняття еквівалентності. За А. Дудкою, межа перекладацької еквівалентності — це максимально можливий ступінь збереження змісту оригіналу, проте ступінь смислової близькості може варіюватися залежно від конкретного випадку та застосованих прийомів.

Через культурно-історичні відмінності між мовами існують слова й словосполучення, що не мають точних відповідників. Приклади: *voirdire* — «допит присяжних з метою виявлення можливої упередженості»; *bill* — «білль, законопроект».

Ще одним методом перекладу є калькування, або буквальний переклад. Він полягає у відтворенні іншомовної одиниці через її складові частини, використовуючи відповідні елементи мови перекладу. Приклади: *grey market* — «сірий ринок»; *exclusive rights* — «ексклюзивне право».

Вплив правових систем на перекладацькі рішення є визначальним чинником, що формує стратегію та методи перекладу. Англосаксонська та континентальна правові системи істотно різняться у підходах до норм права та побудови юридичних документів, що безпосередньо позначається на виборі перекладацьких прийомів. У різних системах можуть використовуватися відмінні терміни для позначення однакових понять або ж певні концепти можуть взагалі бути відсутніми. У таких випадках перекладач змушений застосовувати адаптивні стратегії, щоб забезпечити точність і відповідність перекладу правовим реаліям.

Отже, перекладач має володіти не лише мовними знаннями, а й розумінням специфіки кожної правової системи. Це дозволяє адекватно передавати юридичні реалії та уникати помилок, що можуть призвести до спотворення змісту. Врахування правових контекстів і традицій є необхідною умовою створення якісного юридичного перекладу, який буде зрозумілим, коректним і правомірним у межах обох мовних та правових систем.

## ВИСНОВКИ

У процесі комплексного дослідження стратегій перекладу англomовного юридичного дискурсу було встановлено, що юридичний переклад становить особливий вид перекладацької діяльності, для якого характерна підвищена точність, однозначність та відповідність правовим реаліям вихідної й цільової мов. Юридичні тексти функціонують як засіб фіксації правових норм, рішень та зобов'язань, а тому навіть мінімальні неточності у перекладі здатні змінити юридичний зміст документа та спричинити суттєві правові наслідки для учасників комунікації. Проведений аналіз підтвердив, що якість юридичного перекладу визначається низкою чинників: особливостями правових систем, історичними традиціями документотворення, лексико-граматичними характеристиками юридичної мови, рівнем стандартизації термінології та ступенем її унормованості.

У ході роботи було встановлено, що найбільшою проблемою перекладу англomовних юридичних текстів є передача юридичної термінології, оскільки в англійській та українській мовах відсутня повна термінологічна відповідність. Юридичні терміни часто мають моносемантичний характер у межах певної правової системи, однак можуть варіювати за змістом залежно від юрисдикції, що потребує від перекладача не лише лінгвістичних, а й глибоких правознавчих знань. Значний масив термінів є безеквівалентним, що зумовлює необхідність застосування комплексних перекладацьких рішень, зокрема описового перекладу, калькування або комбінованих стратегій для досягнення точності та збереження юридичної сили документа.

Проведений аналіз засвідчив, що найбільш релевантними стратегіями перекладу у сфері юридичного дискурсу є формальна та динамічна еквівалентність, які у поєднанні дають змогу досягти балансу між точністю відтворення змісту та природністю тексту для цільової правової аудиторії. Формальна еквівалентність забезпечує буквальність, збереження структури документа та термінів, що є доречним при перекладі нормативно-правових актів,

судових рішень, договорів та офіційних процесуальних документів. Динамічна еквівалентність, навпаки, передбачає орієнтацію на зміст та функцію тексту, що дозволяє відтворити юридичний зміст відповідно до правових норм цільової системи. Дослідження показало, що у випадках суттєвої різниці між правовими системами найефективнішим є застосування комбінованих стратегій, які поєднують обидва підходи та дозволяють адаптувати текст, не втрачаючи правової точності.

Особливо актуальним є питання впливу правових систем на перекладацькі рішення. В англomовних країнах домінує англосаксонська (прецедентна) правова система, яка суттєво відрізняється від континентальної, що є базовою для українського права. Це виявляється в терміносистемі, структурі документів, способі викладення правових норм, стилі юридичного викладу та пріоритетах інтерпретації. Через це перекладач має зважати не лише на мовні відповідники, а й на концептуальну різницю між системами, що може унеможливити прямий переклад та вимагати інтерпретаційних рішень. Такі відмінності зумовлюють необхідність застосування пояснювальних перекладацьких механізмів та обґрунтованого використання додаткових мовних трансформацій.

Важливою складовою дослідження став аналіз лексичних, граматичних та синтаксичних трансформацій, що використовуються в перекладі юридичних текстів. Було виявлено, що трансформації, такі як додавання, опущення, генералізація, конкретизація, анатомічний переклад та перебудова синтаксичних структур, слугують інструментами уточнення змісту та подолання структурних розбіжностей між англійською та українською мовами. Водночас застосування подібних трансформацій має бути максимально виваженим, щоб не порушувати юридичної точності та не спотворювати зміст документа. Юридичний текст не допускає довільності чи стилістичних експериментів, а тому кожне трансформаційне рішення повинно бути чітко аргументованим логікою правових норм.

Аналіз перекладу судових рішень дозволив встановити, що цей жанр юридичного дискурсу є одним із найбільш складних для перекладача.

Це пов'язано із значною термінологічною насиченістю, високим рівнем синтаксичної складності, великою кількістю стійких колокацій, усталених конструкцій, посилань на норми права та прецеденти, які часто не мають точних аналогів у цільовій правовій системі. Переклад судових рішень потребує не лише глибоких знань юридичної вправності, а й уміння аналізувати правові контексти, оскільки інтерпретація одного терміна чи конструкції може впливати на загальне розуміння рішення і його правові наслідки.

Окрему увагу приділено проблемі компетентності перекладачів юридичних текстів. На підставі опрацьованих джерел можна стверджувати, що якість юридичного перекладу значною мірою залежить від рівня професійної підготовки перекладача, його здатності працювати з правовими нормами, володіння спеціалізованою термінологією та знання принципів юридичного документотворення. Визначено, що перекладач юридичних документів повинен орієнтуватися у специфіці правових процедур, розуміти логіку правового викладу та враховувати відповідальність за можливі юридичні наслідки перекладу.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що переклад англomовного юридичного дискурсу є складним, багаторівневим та міждисциплінарним процесом, який потребує глибоких компетенцій на перетині лінгвістики та права. Ефективність перекладу визначається здатністю перекладача забезпечити відповідність змісту, форми та функцій документа правовим нормам обох систем. У ході дослідження було виявлено стратегічні підходи та інструменти, що сприяють підвищенню якості юридичного перекладу, зокрема застосування комбінованих стратегій, скрупульозний аналіз термінів, адаптація тексту з урахуванням правових контекстів та обґрунтоване використання трансформацій. Отримані результати можуть бути використані у практиці юридичного перекладу, юридичній освіті та подальших дослідженнях, спрямованих на вдосконалення механізмів міжкультурної правової комунікації.

## CONCLUSIONS

In the course of a comprehensive study of strategies for translating English-language legal discourse, it was established that legal translation is a special type of translation activity characterized by increased accuracy, unambiguity, and compliance with the legal realities of the source and target languages. Legal texts function as a means of recording legal norms, decisions, and obligations, and therefore even minimal inaccuracies in translation can change the legal content of a document and have significant legal consequences for the parties involved in the communication. The analysis confirmed that the quality of legal translation is determined by a number of factors: the peculiarities of legal systems, historical traditions of document creation, lexical and grammatical characteristics of legal language, the level of standardization of terminology, and the degree of its normalization.

In the course of the work, it was established that the biggest problem in translating English-language legal texts is the transfer of legal terminology, since there is no complete terminological correspondence between English and Ukrainian. Legal terms are often monosemantic within a particular legal system, but their meaning may vary depending on the jurisdiction, which requires the translator to have not only linguistic but also in-depth legal knowledge. A significant number of terms have no equivalent, which necessitates the use of complex translation solutions, such as descriptive translation, calquing, or combined strategies to achieve accuracy and preserve the legal validity of the document.

The analysis showed that the most relevant translation strategies in the field of legal discourse are formal and dynamic equivalence, which, when combined, allow achieving a balance between the accuracy of content reproduction and the naturalness of the text for the target legal audience. Formal equivalence ensures literalness and preservation of the document's structure and terminology, which is appropriate when translating normative legal acts, court decisions, contracts, and official procedural documents. Dynamic equivalence, on the other hand, focuses on the content and function of the text, allowing the legal content to be reproduced in accordance with the legal norms of the target system. Research has shown that in cases of significant differences between legal systems, the most effective approach is to use combined strategies that combine both approaches and allow the text to be adapted without losing legal accuracy.

The issue of the influence of legal systems on translation decisions is particularly relevant. English-speaking countries are dominated by the Anglo-Saxon (case law) legal system, which differs significantly from the continental system that forms the basis of Ukrainian law. This is reflected in the terminology, document structure, presentation of legal norms, style of legal presentation, and interpretation priorities. Because of this, translators must consider not only linguistic equivalents, but also the conceptual differences between the systems, which may make direct translation impossible and require interpretive decisions. Such differences necessitate the use of



explanatory translation mechanisms and the judicious use of additional linguistic transformations.

An important part of the study was the analysis of lexical, grammatical, and syntactic transformations used in the translation of legal texts. It was found that transformations such as addition, omission, generalization, concretization, anatomical translation, and restructuring of syntactic structures serve as tools for clarifying content and overcoming structural differences between English and Ukrainian. At the same time, the use of such transformations must be as balanced as possible so as not to violate legal accuracy and distort the content of the document. Legal texts do not allow for arbitrariness or stylistic experiments, and therefore each transformational decision must be clearly justified by the logic of legal norms.

An analysis of the translation of court decisions has shown that this genre of legal discourse is one of the most difficult for translators.

This is due to the significant terminological density, high level of syntactic complexity, large number of fixed collocations, established constructions, references to legal norms and precedents, which often have no exact analogues in the target legal system. The translation of court decisions requires not only a deep knowledge of legal practice, but also the ability to analyze legal contexts, since the interpretation of a single term or construction can affect the overall understanding of the decision and its legal consequences.

Particular attention is paid to the issue of the competence of legal translators. Based on the sources studied, it can be argued that the quality of legal translation largely depends on the translator's level of professional training, their ability to work with legal norms, their command of specialized terminology, and their knowledge of the principles of legal document creation. It has been determined that a translator of legal documents must be familiar with the specifics of legal procedures, understand the logic of legal discourse, and take into account the responsibility for the possible legal consequences of the translation.

In conclusion, it can be said that the translation of English-language legal discourse is a complex, multi-level, and interdisciplinary process that requires deep expertise at the intersection of linguistics and law. The effectiveness of translation is determined by the translator's ability to ensure that the content, form, and functions of the document comply with the legal norms of both systems. The study identified strategic approaches and tools that contribute to improving the quality of legal translation, in particular the use of combined strategies, meticulous analysis of terms, adaptation of the text taking into account legal contexts, and the justified use of transformations. The results obtained can be used in legal translation practice, legal education, and further research aimed at improving the mechanisms of intercultural legal communication.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гиляка О. Юридичний документ: особливості та законодавче виконання. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 3. С. 165-171.
2. Мічурін Є. О. Техніка складання договорів : наук.-практ. посіб. Х. : Юрсвіт, 2011. 536 с.
3. Поняття та ознаки юридичних документів [Електронний ресурс]. URL: [http://stud.com.ua/51046/pravo/yuridichni\\_dokumenti](http://stud.com.ua/51046/pravo/yuridichni_dokumenti)
4. Бесараб Т. П., Павлюк М. М. Особливості перекладу юридичної термінології США та Великобританії. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2010. № 28. С. 421-437
5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
6. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 4. С. 266-272.
7. Mellinkoff D. *The Language of the Law*. Boston: Little, Brown and Co, 1963. 526 p.
8. Андрієнко Л.О. Науково-технічний переклад. Конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. Черкаси: ЧДТУ, 2002, 22 с.
9. Бойко І.В. Особливості перекладу юридичних документів та їх оформлення. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 16 квітня 2015 р.
10. Константінова О.В. Структурно-семантичні особливості термінів оподаткування в американському і британському варіантах сучасної англійської мови : дис. ... канд. філол. наук. Рівне, 2004. 300 с.
11. Жлуктенко Ю.О., Бублик В.Н. Контрастивна лінгвістика. Проблеми і перспективи. *Мовознавство*. 1976. № 4. С. 3-15.

12. Сушко З. А. Формальна та динамічна еквівалентність: прагматичний інваріант. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Літературознавство*. Тернопіль, 2011. Вип. 31. С. 267-277
13. Albrecht F. Vom Übersetzen und der Qualität des Übersetzens. *Quality in Translation*. Oxford: Oxford University Press, 1993. P. 32-41.
14. Chesterman A. *Contrastive Functional Analysis*. Philadelphia: Dell Press, 1998. 425 p.
15. Halliday M.A.K. *Language and Education*. London: Faber & Faber, 2007. 252 p.
16. Nida E., Taber C. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: The United Bible Societies, 1989. 219 p.
17. Preston D.R. Deeper and Deeper Contrastive Analysis. *Papers and Studies in Contrastive Linguistics*. NY., 1975. Vol. 3. P. 73-84.
18. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* / ed. by Mona Baker. London and New York, 2001. 1352 p.
19. Іщенко Н., Гончарова В. Юридичний переклад як складова юридичного дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 43, Т. 2, 2021. С. 168–172.
20. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник: Понад 75 тис. слів та словосполучень юрид. підмови та близько 160 тис. укр. перекладних відповідників. Вінниця: Нова книга, 2004. 1088 с.
21. Клименко І. М., Зоренко І. С. Юридичний текст в аспекті перекладу. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2016. Вип. 14. С. 81–90. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt\\_2016\\_14\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2016_14_11)
22. Коптілов В. В. *Теорія і практика перекладу*. К., 2003. 185 с.
23. *Загальна теорія права: підручник* / За заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

24. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. Вип. 17. С. 272–281. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt\\_2018\\_17\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2018_17_26)

25. Ходаковська О. О. Стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Том 3. С. 61–65. [http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part\\_3/13.pdf](http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_3/13.pdf)

26. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 4. С. 266–272. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/fild\\_2016\\_4\\_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/fild_2016_4_30)

27. Швелідзе Л. Д., Мельник П. В. Юрислінгвістика: українсько-англійські еквіваленти юридичних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69) № 1. Ч. 1. С. 168–174.

28. Ghazi O. E., Bnini C. Major Translation Methods Used in Legal Documents: Translation of a Marriage Contract from Arabic into English. *AWEJ for Translation & Literary Studies*, Vol. 3, No 2. 2019. Pp. 122–138.

29. Mellinkoff D. *The Language of the Law*. Boston : Little Brown, 1963. 526 p.

30. Newmark P. A. *Textbook of Translation*. New York: Prentice, 1988. 292 p.

31. Нікіфорова С. М. Безеквівалентний переклад юридичної лексики в англійській і українській мовах. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНУ ім. Г.С. Сковороди*. 2010. № 29. С. 138-141.

32. Швелідзе Л. Д., Мельник П. В. Юрислінгвістика: українсько-англійські еквіваленти юридичних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69). №1. С. 170-175.

33. Назарева Є. В. Характерні риси кінотексту як форми художньої реальності. *Філологічні науки. Питання теорії і практики*. Вип. № 2 (56): в 2-х ч. Ч. 2. 2016. С. 95-98.
34. Ghazi O.E., Bnini C. Major Translation Methods Used in Legal Documents: Translation of a Marriage Contract from Arabic into English. *AWEJ for Translation & Literary Studies*. 2019. Vol. 3. № 2. Pp. 122–138.
35. Schulz M. Übersetzen – ein Job für “Einköpfe”. URL: <http://www.doku.net/artikel/uebersetze.htm>
36. Дуднік Г., Оришич Д. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 43(5). С. 56–58.
37. Museanu E. Economic terminology – new perspectives. *European Scientific Journal*. 2023. № 1. Pp. 253–257.
38. Sandrini P. Legal Terminology. Some Aspects for a New Methodology. 1999. Pp. 101–111.
39. Dr. Katarzyna Litwin. Поняття та вимоги до перекладача у кримінальному процесі України: сайт URL: <https://www.litwin.rzeszow.pl/uk/blog/ponyattya-ta-vimogi-do-perekladacha-u-krimnalnomuprotses-ukrani>
40. Переклад у процесі. Юридична практика. № 13-14 (1214–1215) – Податкове право. Рубрика «Приватна практика»: сайт URL: <https://pravo.ua/articles/pereklad-u-protsesi/>
41. Роман Савчук. Участь перекладача під час розгляду адміністративної справи по суті. *Підприємництво, господарство і право. Адміністративне право і процес*. 2020. № 9. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/9/26.pdf>
42. Глінка Н. В. Особливості функціонування та прийоми перекладу англійської юридичної термінології в текстах публіцистичного стилю. *Теорія та практика перекладу*. 2011. № 6 (ч. 2). С. 31–34.
43. Чернікова Л. Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. *Філологічні науки*. 2014. № 267. С. 180–184.

44. Шило В. Генезис і становлення англійської правничої та адміністративної термінології. *Вісник Львівського університету. Серія: іноземні мови*. 2003. № 11. С. 126–132.